

Fremsat den 1. marts 2018 af undervisningsministeren (Merete Riisager)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

(Bedre rammer for tilsyn med frie grundskoler m.v.)

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 30 af 12. januar 2018, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 7 indsættes:

»§ 7 a. En skole, der anmeldes efter § 8 med henblik på start af undervisningen inden den 1. august 2029, skal være godkendt af undervisningsministeren, før undervisning på skolen kan begynde.

Stk. 2. Ved godkendelse efter stk. 1 skal undervisningsministeren påse om

- 1) den nye skoles formål og virke må skønnes at ville være i overensstemmelse med § 1, stk. 2, 2. pkt.,
- 2) personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller har haft et virke, der ikke er forenelig med § 1, stk. 2, 2. pkt., og som konkret må skønnes at kunne få betydning for den nye skoles opfyldelse af § 1, stk. 2, 2. pkt.,
- 3) der er gennemsigtighed omkring sammensætningen af en eventuel skolekreds el. lign., og
- 4) den nye skole, hvis den ønsker statstilskud, vil kunne opfylde kravet i § 5, stk. 2.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler ved behandling af en ansøgning om godkendelse efter stk. 1, herunder om krav til materiale, der skal indsendes til brug for behandlingen og frister herfor.«

2. I § 9 d, stk. 5, 3. pkt., udgår »og om størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. eksklusive moms«.

3. § 9 d, stk. 5, 3. pkt., affattes således:

»Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer og om størrelsen

af hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. eksklusive moms.«

4. I § 9 h indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Undervisningsministeren kan selvom der ikke har været ført et skærpet tilsyn med en skole i særlige tilfælde træffe afgørelse om, at skolen ikke længere er omfattet af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven, hvis ministeren finder, at skolen åbenlyst ikke opfylder kravene i § 1, stk. 2, 2. pkt. Eventuel fortsat undervisning på skolen af børn i den undervisningspligtige alder vil herefter være omfattet af kapitel 8.«

5. I § 10, stk. 4, udgår »og fradrages de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden delt med antallet af årselever, der er budgetteret med på finansloven«.

6. § 17, stk. 5, 2. pkt., ophæves.

7. I § 18, stk. 3, indsættes som 2. pkt.:

»En skole, der vil lade hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden overgå fra at foregå i bygninger eller lokaler, som skolen ejer, til at foregå i lejede bygninger eller lokaler, skal forinden skolen indgår endelige salgs- og lejeaftaler senest 4 uger før, skriftligt orientere undervisningsministeren herom, herunder fremsende udkast til de påtænkte salgs- eller lejeaftaler.«

8. I § 20 b indsættes før stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 1. Undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler, der modtager statstilskud efter denne lov, overholder lovens bestemmelser om skolernes økonomisk-administrative forhold, herunder betingelserne for statstilskudene.«

Stk. 1 bliver herefter stk. 2.

9. I § 20 b, stk. 1, 1. pkt., der bliver stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »skolerne«: », herunder ved skolebesøg,«.

10. I § 20 b indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan som led i et tilsyn med en skoles overholdelse af kravet i § 5, stk. 2, beslutte, at Undervisningsministeriet deltager som observatør ved skolens bestyrelsesmøder og eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Undervisningsministeriet kan udpege en observatør til at deltage i de nævnte møder på ministeriets vegne. § 9 g, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.«

11. I § 21 a indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:

»2) skolen indgår lejemål eller andre aftaler, der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre,«
Nr. 2-4 bliver herefter nr. 3-5.

12. Efter § 21 c indsættes før overskriften for § 22:

»§ 22. Skolen må fra en donator ikke modtage anonyme donationer på over 20.000 kr. eksklusive moms.

Stk. 2. Modtager en skole donationer i strid med stk. 1, skal skolen returnere donationen til donatoren inden 30 dage fra modtagelsen. Donationer, der ikke kan returneres til donator inden 30 dage fra modtagelsen, skal overføres til en konto hos Undervisningsministeriet inden for samme frist.

Stk. 3. En donator, hvis donation er overført til en konto hos Undervisningsministeriet, jf. stk. 2, kan, indtil 6 måneder efter, at donationen er overført, kræve donationen tilbagebetalt fra Undervisningsministeriet.

Stk. 4. Donationer, der ikke er krævet tilbagebetalt inden for fristen i stk. 3, tilfalder statskassen.«

13. I § 33, stk. 1, ændres »kapitel 4 bortset fra« til: »kapitel 4 bortset fra § 20 b, stk. 2, 1. pkt., og«.**14. I § 34, stk. 3, ændres »§ 32, stk. 6« til: »§ 32 a, stk. 1«.****15. Efter § 41 a indsættes i kapitel 9:**

»§ 41 b. Undervisningsministeriet skal have et telefonnummer og en e-postadresse, hvortil enhver kan henvende sig om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Undervisningsministeriet skal oplyse om ordningen på en hjemmeside på internettet.

Stk. 2. Myndigheder og personer, der modtager oplysninger efter stk. 1, samt enhver, der i øvrigt yder bistand hertil, har under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning omfattet af stk. 1, som de under deres virksomhed får kendskab til. Straffelovens § 152 f finder ligeledes anvendelse.

Stk. 3. Undervisningsministeriet må ikke over for skolen eller andre oplyse, at ministeriet har modtaget en henvendelse omfattet af stk. 1, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Den, der har henvendt sig til Undervisningsministeriet gennem det telefonnummer eller den e-postadresse, som er nævnt i stk. 1, kan over for ministeriet samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser, at ministeriet har modtaget henvendelsen. Vedkommende kan samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser navnet på den, der har rettet henvendelse. Vedkommende kan helt eller delvis samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre videregiver henvendelsens indhold.«

§ 2

I lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 1746 af 27. december 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 26, stk. 5, ændres »offentlige trafikmidler« til: »kollektiv trafik, taxikørsel m.v.«

2. I § 26, stk. 5, indsættes som 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan til brug for udstedelse af befordringskort til elever videregive oplysninger om elevens navn, adresse og CPR-nummer til private, der administrerer befordringsordninger.«

3. I § 33, stk. 2, 1. pkt., udgår »anmeldt«.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. maj 2018, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. § 1, nr. 2, træder i kraft den 1. januar 2019.

Stk. 3. § 1, nr. 3, træder i kraft den 1. august 2029.

Stk. 4. § 7 a, § 9 h, stk. 2, § 18, stk. 3, 2. pkt., § 20 b, stk. 3, § 22 og § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v., som affattet ved dennes lovs § 1, nr. 1, 4, 7, 10, 12 og 15, ophæves den 31. juli 2029.

Stk. 5. § 7 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder ikke anvendelse for frie grundskoler, der har indgivet anmeldelse inden den 1. maj 2018 med henblik på at starte skolevirksomhed senest fra starten af skoleåret 2018/19.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
 - 1.1. Lovforslagets hovedpunkter
 - 1.2. Lovforslagets baggrund
2. Lovforslagets indhold
 - 2.1. Ny godkendelsesprocedure for nyoprettede frie grundskoler
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.2. Mulighed for afgørelse om, at skolen ikke længere kan være en fri grundskole, uden at skolen har været placeret under skærpet tilsyn
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.3. Styrkelse af tilsynet med kravet om uafhængighed
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.4. Styrkelse af tilsynet med skolars leje af bygninger
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.5. Forbud mod anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms
 - 2.5.1. Gældende ret
 - 2.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.6. Whistleblower-ordning
 - 2.6.1. Gældende ret
 - 2.6.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7. Andre ændringer
 - 2.7.1. Præcisering af oplysningsbestemmelse
 - 2.7.1.1. Gældende ret
 - 2.7.1.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.2. Præcisering af sanktionshjemmel
 - 2.7.2.1. Gældende ret
 - 2.7.2.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.3. Bestemmelse gældende for frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud
 - 2.7.3.1. Gældende ret
 - 2.7.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.4. Præcisering af regler om mulighed for befordring af friskoleelever
 - 2.7.4.1. Gældende ret
 - 2.7.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.5. Finansieringsomlægning af Barselsfond
 - 2.7.5.1. Gældende ret
 - 2.7.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.6. Konsekvensændring
 - 2.7.7. Ændring i folkeskoleloven – opfyldelse af undervisningspligten
 - 2.7.7.1. Gældende ret
 - 2.7.7.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.7.8. Ændring i folkeskoleloven – videregivelse af oplysninger til brug for befordringskort
 - 2.7.8.1. Gældende ret
 - 2.7.8.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 3. 3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
 4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
 5. Administrative konsekvenser for borgerne
 6. Miljømæssige konsekvenser
 7. Forholdet til EU-retten
 8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
 9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget er opfølgning på aftalen af 7. november 2017 mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrket tilsyn med de frie grundskoler.

1.1. Lovforslagets hovedpunkter

Med nærværende lovforslag ændres lov om friskoler og private grundskoler m.v. (friskoleloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 30 af 12. januar 2018, ved at der foreslås et styrket tilsyn med de frie grundskoler med en godkendelsesprocedure for oprettelse af nye frie grundskoler, samt en række initiativer, der skærper det statslige tilsyn med alle frie grundskoler. Styrkelsen af tilsynet med de frie grundskoler skal sikre, at alle frie grundskoler, herunder også nyoprettede, driver en skole- og undervisningsvirksomhed, der lever op til kravene i friskoleloven, om at forberede elever til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre og om skolens uafhængighed.

Ved oprettelse af nye frie grundskoler suppleres den nuværende anmeldelsesordning med en godkendelsesordning, hvor undervisningsministeren ved godkendelsen skal påse forhold omkring skolens opfyldelse af det gældende frihed og folkestyre-krav, herunder i forhold til personkredsen bag den nye skole og om åbenhed om en eventuel skolekreds, og for skoler, der ønsker at modtage statstilskud, endvidere, at den nye skole opfylder det gældende uafhængighedskrav.

I sager om overholdelse af frihed og folkestyre-kravet foreslås det, at undervisningsministeren kan træffe afgørelse om, at skolen ikke længere kan være en fri grundskole og dermed også om fratagelse af statstilskud, uden en skole har været under forudgående skærpet tilsyn. Ændringen skal fremme en hurtig reaktion i de sager, hvor der er helt åbenbare og tungtvejende grunde til at konkludere, at en fri grundskole ikke har overholdt frihed og folkestyre-kravet eller ikke har givet en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Med forslaget sker der en generel styrkelse af tilsynet med det gældende uafhængighedskrav. Der bliver mulighed for, at undervisningsministeren som led i tilsyn med uafhængighedskravets overholdelse kan beslutte, at ministeriet skal deltage som observatør på en fri grundskoles bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremøder som led i tilsynet. Endvidere skal en fri grundskole, der vil flytte hovedparten af sin skolevirksomhed til lejede bygninger forinden informere undervisningsministeren herom. Med lovforslaget foreslås desuden, at en fri grundskole ikke kan modtage anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms fra en donator. Forslaget indebærer endvidere en lovfæstelse af undervisningsministerens tilsyn med de frie grundskolers økonomisk-administrative forhold.

Endelig foreslås at etablere en whistleblower-ordning, hvorved enhver har mulighed for at rette henvendelse til Undervisningsministeriet, hvis de har kendskab til, at der foregår mulige lovovertrædelser eller bekymrende forhold på en fri grundskole, og have sikret deres anonymitet over for andre.

Lovforslaget indeholder i øvrigt seks mindre ændringer af friskoleloven. For det første en ændring af regler om mulighed for kommunal befordring af friskoleelever. For det andet præciseres det, at oplysninger fra frie grundskoler kan indhentes ved skolebesøg. For det tredje en tydeliggørelse af, at lejeforhold kan indgå i undervisningsministerens skøn om en fri grundskole opfylder betingelserne for statstilskud. For det fjerde en ændring så det fremgår, at undervisningsministeren kan indhente oplysninger fra frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud. For det femte en konsekvensændring som følge af finansieringsomlægning pr. 1. januar 2017 af Barselsfonden fra en bevillingsfinansieret ordning til en bidragsfinansieret ordning. Og for det sjette en konsekvensændring som følge af en ændring i lov om social service.

Endvidere indeholder lovforslaget to konsekvensændringer af folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 989 af 23. august

2017. For det første en ændring af reglerne om kommunal befordring af folkeskoleelever. For det andet en ændring af bestemmelsen om, hvor undervisningspligten kan opfyldes med hensyn til frie grundskoler.

1.2. Lovforslagets baggrund

Lovforslaget er en udmøntning af aftalen af 7. november 2017 mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrket tilsyn med de frie grundskoler.

Aftalepartierne bakker op om den frie skoletradition som en central mulighed i det danske uddannelsessystem og anerkender, at størstedelen af de frie grundskoler gør et godt stykke arbejde.

Der blev ved lov nr. 1563 af 13. december 2016 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.), jf. lovforslag nr. L 36 (2012-13), gennemført en styrkelse af det statslige tilsyn med de frie grundskoler, hvorved der blev øget fokus på demokratisk dannelse, styrket fokus på skoler med udfordringer i forhold til frihed og folkestyre-kravet, og i forhold til det lokale tilsyn skete en styrkelse af forældrenes mulighed for at følge kvaliteten på skolen. Denne lovændring var en opfølgning på aftale af 18. marts 2016 mellem den daværende regering (Venstre), Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler, som senere er tiltrådt af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Radikale Venstre. Endvidere var lovændringen er opfølgning på forståelsespapir om delaftale af 10. maj 2016 om frie skoler, som indgår i en samlet pakke, der skal dæmme op for religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser. Delaftalen er indgået mellem den daværende regering (Venstre), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti. Radikale Venstre har efterfølgende tiltrådt delaftalen. Delaftalen bygger ovenpå aftalen af 18. marts 2016 om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler.

Det har efterfølgende vist sig, at der er brug for yderligere at styrke tilsynet med de frie grundskoler. Partierne bag aftalen af 7. november 2017 ønsker derfor at skærpe tilsynsindsatsen med en række initiativer. Med en godkendelsesprocedure skal det sikres, at der kun oprettes nye frie grundskoler, der fra første dag kan forventes at have et formål og virke, der er i overensstemmelse med frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet i friskoleloven. Samtidig ønsker partierne, at styrke tilsynets muligheder for at kontrollere, at de frie grundskoler driver skole på fuldt demokratisk grundlag, hvorfor der skal ske skærpelse af tilsynet med de eksisterende frie grundskoler. Nærværende lovforslag indeholder initiativer, der imødekommer behovet herfor med hensyn til mulighed for hurtig reaktion ved manglende overholdelse af frihed og folkestyre-kravet. Desuden indebærer lov-

forslaget en generel styrkelse af tilsynet med det gældende uafhængighedskrav, herunder med mulighed for observatør på en fri grundskoles bestyrelsesmøder m.v., forudgående orientering om flytning af skolevirksomhed til lejede bygninger og forbud mod anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms. Der indsættes hjemmel til, at undervisningsministeren kan beslutte, at en fri grundskole ikke kan være en fri grundskole, hvis der er bestyrelsesmedlemmer eller medarbejdere, der tidligere har været på skoler, hvor frihed og folkestyre-kravet ikke er blevet overholdt og det skønnes at have betydning for skolens egen overholdelse af kravet. Endelig foreslås at etablere en whistleblower-ordning på friskoleområdet.

Der vil endvidere som led i opfølgningen på aftalen om styrkelsen af tilsynet blive gennemført flere uanmeldte tilsynsbesøg som led i skærpede tilsyn med overholdelsen af frihed og folkestyre-kravet. Antallet af uanmeldte tilsynsbesøg forøges for at bidrage til afdækning af eventuelle uregelmæssigheder på de udtagne frie grundskoler.

Der vil desuden blive gennemført undersøgelser af censorordningen og ordningen for tilsynsførende på de frie grundskoler med henblik på drøftelse mellem aftaltparterne om eventuelle yderligere tiltag. Endvidere skal det undersøges, hvorvidt tilsynet med de frie grundskoler kan strammes, så det bliver muligt at udelukke visse personer fra at virke på en fri grundskole i en tidsbegrænset periode. Partierne vil endvidere drøfte spørgsmålet om donationer fra udenlandske donatorer yderligere på baggrund af en rapport fra en tværministeriel arbejdsgruppe om større gennemsigtighed med udenlandske donationer til trossamfund m.v.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Ny godkendelsesprocedure for nyoprettede frie grundskoler

2.1.1. Gældende ret

Der er efter den gældende ordning i friskoleloven ikke en godkendelsesprocedure for nye frie grundskoler, men alene en anmeldelsesordning.

Efter den gældende bestemmelse i friskolelovens § 8, stk. 1, skal en fri grundskole ved oprettelsen anmeldes for kommunalbestyrelsen i skolekommunen og for Undervisningsministeriet. Det følger af friskolelovens § 8, stk. 2, at anmeldelse af en ny skole, der ønsker statstilskud, skal indgives til Undervisningsministeriet senest den 15. august året forud for skoleårets start. Dvs. at en skole, der vil starte den 1. august 2018, skal være anmeldt senest den 15. august 2017 osv. Der er ikke særlige tidsfrister for anmeldelse af en ny skole, der ikke ønsker at modtage statstilskud. Der skal efter regler fastsat i medfør af friskolelovens § 8, stk. 3, i forbindelse med en anmeldelse af en skole, der ønsker at modtage statstilskud, indbetales et depositum til Undervisningsministeriet. De nærmere regler er fastsat i kapitel 1 i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v.

Den gældende procedure ved oprettelsen af en fri grundskole med statstilskud indebærer, at der senest den 15. august året forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, til ministeriet skal være indbetalt 1. rate af depositummet på 20.000 kr. og fremsendt et anmeldelsesskema med oplysninger om skolens navn, beliggenhed og initiativtagere samt det forventede elevtal fordelt på klassetrin for de første skoleår pr. 5. september og oplysninger om, hvorvidt skolen skal have en kostafdeling. Senest den 1. februar forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, skal være indbetalt 2. rate af depositummet på 10.000 kr. og fremsendt vedtægt til ministeriet, hvis bestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse skal godkendes af undervisningsministeren. Senest den 1. juni forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, skal skolen til ministeriet fremsende et oplysningsskema med oplysninger om skolens navn, skolelederen, klassetrin, lokaleforhold, herunder omfang, skoleejendommens adresse og skolens revisor. Endvidere skal der være dokumentation for, at skolens bygninger er godkendt af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder til skole- og undervisningsformål. Depositummet på samlet 30.000 kr. tilbagebetales, når det i forbindelse med indberetningen til tilskudsberegningen i september måned er konstateret, at den nye skole opfylder lovens mindstelevtalskrav. Hvis en ny skole ikke modtager tilskud, så tilfalder depositummet statskassen, men hvis skolen genanmeldes for det følgende skoleår efter reglerne herom, herunder fristerne, så kan det i forvejen indbetalte depositum genanvendes, hvis begge rater var rettidigt indbetalt. Genanvendelsen kan dog højst ske to gange.

Den nuværende anmeldelsesordning betyder, at en fri grundskole uden statstilskud alene skal anmeldes til skolekommunen og Undervisningsministeriet. Der er ikke frister for anmeldelsen og en fri grundskole uden statstilskud kan således begynde sin skole- og undervisningsvirksomhed, når den er anmeldt.

En fri grundskole, der ønsker statstilskud, skal opfylde en række betingelse for at modtage statstilskud. Skolen skal indsende de ovenfor angivende oplysninger til ministeriet, betale et depositum og have en vedtægt, hvis bestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse er godkendt af undervisningsministeren ved oprettelsen.

Det er Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på undervisningsministerens vegne påser, at anmeldelsen af en fri grundskole, der ønsker statstilskud, er ledsaget af de krævede oplysninger og som godkender vedtægtsbestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan i forbindelse med en anmeldelse om oprettelse af en ny fri grundskole, der ønsker at modtage statstilskud, udelukkende påse, om anmeldelsen indeholder de krævede oplysninger. Styrelsen skal ikke påse, om oprettelsen af den pågældende skole i øvrigt skønnes hensigtsmæssig, eller om der er et konkret behov for oprettelse af skolen, fx i tilfælde hvor der i forvejen er en eller flere frie grundskoler i samme område.

Det følger af friskolelovens § 21 a, at undervisningsministeren kan træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der er i § 21 a en ikke udtømmende opregning af forhold, der kan lægges vægt på ved beslutningen. De i bestemmelsen nævnte forhold er 1) om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, 2) om skolens midler anvendes til formål uden for skolen, 3) om skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til de i 1) nævnte institutioner m.fl. eller 4) om skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er usædvanlig for skoleformen. Af bemærkningerne til bestemmelsen i § 21 a, jf. Folketingstidende 1995-96, tillæg A, side 5240, fremgår, at opremsningen i loven ikke er udtømmende og det ikke kan udelukkes, at andre forhold, fx vedrørende skolens administration, vil kunne inddrages som moment i vurderingen af, om der er rimelig sikkerhed for, at lovens krav er opfyldt.

2.1.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen af 7. november 2017, at der skal indføres en godkendelsesordning, som skal sikre, at de opstillede betingelser for oprettelse af en fri grundskole er opfyldt. Med godkendelsesordningen skal det påses, at en nyoprettet fri grundskole kan forventes at tilrettelægge sin virksomhed, så den lever op til frihed og folkestyre-kravet i friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt., hvorefter skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Ved ordningen skal det endvidere påses, at nye frie grundskoler, der ønsker statstilskud, vil kunne opfylde uafhængighedskravet i friskolelovens § 5, stk. 2, hvorefter skolen i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode, samt evt. bruges til befordringsordninger for skolens elever.

Det foreslås, at der indføres en midlertidig godkendelsesordning for nye frie grundskoler, der bygger ovenpå den gældende anmeldelsesordning. Godkendelsesordningen er af midlertidig karakter som følge af dens indgribende virkning over for de frie grundskoler. Ordningen skal gælde frie grundskoler, der anmeldes frem til den 1. august 2029, dvs. indtil skoleåret 2028/29. Skoler, der ønsker statstilskud og som er anmeldt med henblik på start pr. 1. august 2018 vil ikke blive omfattet af den nye godkendelsesordning, idet lovgivningen om ordningen først vedtages i foråret 2018. Der henvises til den foreslåede § 3, stk. 5. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vil i sin løbende tilsynsvirksomhed i 2018/19 have særlig opmærksomhed på nye skolars forhold.

Godkendelsesordningen vil omfatte alle nye skoler, der anmeldes frem til den 1. august 2029. Godkendelsesordningen vil også omfatte skoler, hvor undervisningsministeren i medfør af den gældende § 21 a i friskoleloven har besluttet, at deres tilskud i sin helhed bortfalder, men som i medfør af lovens § 21 b, 1. pkt., kan generhverve tilskudsretten i overensstemmelse med reglerne for nye skoler. Det bemærkes, at skolerne, hvor tilskud er bortfaldet i medfør af lovens § 21, stk. 2, og som efter § 21 b, 2. pkt., kan generhverve tilskudsretten, når de forhold, som har givet anledning til bortfald af tilskud er bragt i orden, ikke vil blive omfattet af godkendelsesordningen og således ikke skal gennemgå en godkendelsesproces i forbindelse med en generhvervelse af tilskudsretten.

Ordningen skal sikre, at de betingelser, der følger af de gældende bestemmelser i friskoleloven er opfyldt ved oprettelsen af en ny fri grundskole.

Ordningen vil indebære, at nye skoler, der anmeldes med henblik på at starte undervisningen inden den 1. august 2029 skal være godkendt af undervisningsministeren før undervisningen kan begynde. Det vil betyde, at en fri grundskole uden statstilskud først kan påbegynde undervisningen, når den er godkendt af undervisningsministeren, selvom den er anmeldt og således efter den gældende anmeldelsesordning ville have kunnet påbegynde sin undervisningsvirksomhed efter anmeldelsen til skolekommunen og Undervisningsministeriet. Tilsvarende skal frie grundskoler, der ønsker statstilskud, også være godkendt af undervisningsministeren før undervisningen kan begynde. Det vil være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på undervisningsministerens vegne forestår godkendelsesprocessen og som træffer afgørelse om en godkendelse.

Godkendelsesordningen vil alene indebære et krav om godkendelse for at drive skole- og undervisningsvirksomhed omfattet af friskoleloven som fri grundskole, men vil ikke berøre rammerne for at drive sådan skole- og undervisningsvirksomhed som hjemmeundervisning omfattet af friskolelovens kapitel 8. Godkendelsesordningen ændrer ikke ved den frie etableringsret for frie grundskoler inden for lovgivningens rammer. Der skal således fortsat ikke foretages en hensigtsmæssigheds- eller behovsvurdering af den enkelte nye frie grundskoler, men alene påses, at de opstillede krav til skolens virksomhed er opfyldt. Undervisningspligten efter folkeskolelovens §§ 32-34 kan opfyldes både på frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud, og på frie grundskoler, der ønsker statstilskud, hvorfor godkendelsesordningen omfatter alle frie grundskoler. Det bemærkes særligt, at godkendelsesordningen ikke indebærer en forudgående kontrol med kravet i § 1, stk. 2, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter frie grundskoler giver en undervisning, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen

Undervisningsministeren skal med forslaget ved godkendelse af en ny fri grundskole påse:

Om det kan forventes, at den nye skoles formål og virke vil være i overensstemmelse med frihed og folkestyre-kravet i friskoleloven § 1, stk. 2, 2. pkt. Undervisningsministeren skal derfor ved godkendelsen påse, at det er dokumenteret, at det kan forventes, at den nye skole vil opfylde frihed og folkestyre-kravet, hvis overholdelse er et krav for at være en fri grundskole med statstilskud eller en fri grundskole, der ikke modtager statstilskud. Det skal derfor som led i godkendelsesprocessen undersøges, hvorvidt en ny fri grundskole kan forventes at tilrettelægge sin virksomhed, så den lever op til frihed og folkestyre-kravet om, at skolerne i hele deres virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikler og styrker elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Om personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller har haft et virke, der ikke er forenelig med frihed og folkestyre-kravet, og som konkret må vurderes at kunne få betydning for den nye skoles opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet. Undervisningsministeren skal ved godkendelsen påse, hvorvidt personkredsen bag den nye skole kan forventes at påvirke skolen på en måde, så den ikke overholder frihed og folkestyre-kravet. Det kan fx være, hvis der i bestyrelsen eller blandt skolens medarbejdere er personer, der har eller tidligere har haft tilknytning til en fri grundskole, der ikke længere er en fri grundskole eller som har fået påbud som følge af, at den ikke opfyldte frihed og folkestyre-kravet eller som lukkede under et tilsyn hermed, uden at der blev taget stilling til overholdelsen af kravet. Det kan også være tilfældet, hvis de pågældende har eller har haft tilknytning til en forening, hvis tilknytning til en fri grundskole har haft betydning i en tilsynssag om opfyldelsen af frihed og folkestyre-kravet, hvor der var grundlag for sanktioner overfor den frie grundskole. Det vil derfor indgå i vurderingen, hvorvidt personkredsen eller væsentlige dele deraf bag en ny skole tidligere har været involveret i aktiviteter på en fri grundskole, der har indebåret overtrædelse af frihed og folkestyrekravet, hvorfor der kan være risiko for, at der vil kunne opstå tilsvarende problemer på den nye skole. Hvis der blandt bestyrelsesmedlemmer eller medarbejdere på en ny skole er personer, der har haft sådan en tilknytning, skal det overvejes, hvorvidt denne tilknytning må vurderes at have konkret betydning for den nye skoles overholdelse af frihed- og folkestyrekravet. Elementer i sådan en vurdering vil bl.a. være de pågældendes funktion på den tidligere skole, herunder i forhold til det forhold, der gav anledning til, at der blev indledt en tilsynssag med dens overholdelse af frihed og folkestyre-kravet, og de pågældendes funktioner på den nye skole. Endvidere vil indgå, hvorvidt der er tale om nyere forhold eller ældre forhold. Som eksempler på forhold, der vil kunne give anledning til bekymring kan nævnes ansættelse af en skoleleder eller lærer, der tidligere har været skoleleder eller lærer på en anden skole, hvor fx vedkommendes udtalelser eller brug af undervisningsmateriale har været et element i en tilsynssag om frihed og folkestyrekravet. Som eksempler på forhold, der normalt ikke vil give

anledning til bekymring, vil være en ny skoles ansættelse af en lærer eller pedel, der tidligere har været lærer eller pedel på en anden skole, hvor der blev truffet afgørelse om, at skolen ikke længere var omfattet af lovens regler om frie grundskoler som følge af overtrædelse af frihed- og folkestyrekravet, men hvor vedkommende ikke havde noget at gøre med de forhold, der var baggrunden for afgørelsen herom.

Om der er gennemsigtighed omkring sammensætningen af en eventuel skolekreds el. lign. En eventuel skolekreds er den kreds af personer, der står bag oprettelsen af en ny skole og som er enige i skolens idegrundlag og som har interesse for at støtte det arbejde, der skal foregå på skolen. Sammensætningen af en eventuel skolekreds er derfor af betydning for Undervisningsministeriets vurdering af skolens forhold til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet. For tilsynet med frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet vil sammensætningen af skolekredsen kunne indgå i vurderingen af, hvorvidt der i kredsen bag den nye skole er personer, der tidligere har haft tilknytning til en fri grundskole, der ikke overholdt frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet eller foreninger, der havde tilknytning til en sådan skole.

Om den nye skole, hvis den ønsker statstilskud, vil kunne opfylde uafhængighedskravet i friskolelovens § 5, stk. 2. Undervisningsministeren skal ved godkendelsen påse, hvorvidt den nye skole kan forventes at kunne opfylde uafhængighedskravet. Det skal derfor som led i godkendelsesprocessen undersøges, hvorvidt en ny fri grundskole kan forventes i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution at være uafhængig, og dens midler alene komme dens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Ved vurderingen heraf må indgå om den nye fri grundskole vil indgå i fællesskaber eller samarbejder, hvor skolen vil kunne blive udsat for en påvirkning, der ikke er forenelig med uafhængighedskravet, herunder fx påvirkning i forhold til skolens pædagogiske linjer eller dens forvaltning af sine midler. I vurderingen heraf må også for en ny fri grundskole, der ønsker statstilskud, indgå, hvorvidt skolen vil indgå aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, på vilkår, der er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår eller andre økonomiske arrangementer, hvorved skolens midler kan bruges til formål uden for skolen. Der kan også være tale om aftaler, der er indgået på bedre vilkår end sædvanlige markedsvilkår, men som kan sætte skolen i et økonomisk afhængighedsforhold, der kan give anledning til tvivl om skolens uafhængighed. Det vil også indgå i undersøgelserne, hvorvidt den nye skole påtænker at leje lokaler fra en udlejer, der tidligere har udlejet lokaler til en fri grundskole, hvor der blev truffet afgørelse om, at skolen som følge af manglende overholdelse af uafhængighedskravet i forhold til den pågældende udlejer ikke længere kunne være en fri grundskole eller modtage statstilskud som sådan. Endvidere kan skolens budgetter indgå i vurderingen, fx hvis budgetterne forudsætter store donationer, så kan det være et tegn på, at skolen ikke er uafhængig.

En afgørelse om, at en skole ikke kan godkendes som fri grundskole, forudsætter, at der er tale om væsentlige forhold, der har en ikke ubetydelig vægt i forhold til skolens samlede virksomhed, således at der er proportionalitet mellem manglen og retsvirkningen. Vurderingen skal derfor træffes på et velunderbygget grundlag og må bygge på en helhedsvurdering af de foreliggende oplysninger. En ny skoles undladelse af at fremsende dokumenter med de fastsatte oplysninger til ministeriet vil imidlertid altid være et væsentligt forhold. Fx hvis den nye skole ikke søger at afhjælpe en manglende oplysning, vil det kunne være en tilstrækkelig grund for ministeren til at konkludere, at det ikke er dokumenteret, at skolen kan forvente at overholde kravene i loven.

Undervisningsministeren vil med forslaget kunne fastsætte regler om fremgangsmåden ved behandlingen af en ansøgning om godkendelse, herunder om kravene til materiale, der skal indsendes til brug for behandlingen og frister for indsendelse heraf. Det er hensigten at fastsætte fristerne således, at en fri grundskole, der vil påbegynde sin virksomhed til starten af et nyt skoleår den 1. august, vil kunne have en afgørelse om godkendelse med udgangen af april måned, hvorfor det forventes, at det sidste materiale skal være fremsendt til ministeriet senest i februar måned.

Undervisningsministeriet har nedsat en ekstern arbejdsgruppe, der skal give input og rådgivning til, hvilke grundlovssikrede rettigheders overholdelse en ny skole skal forholde sig til i forbindelse med dens oprettelse. Arbejdsgruppens rapport vil efterfølgende blive forelagt aftalepartierne bag aftalen af 7. november 2017 og sendt til Folketingets Undervisningsudvalg. Rapporten vil indgå i grundlaget for udarbejdelsen af en bekendtgørelse om, hvilket materiale en ny fri grundskole skal indsende til brug for godkendelsesprocessen. De oplysninger, der gives, skal være relevante og så ubureaukratiske som muligt. Det er hensigten, at reglerne skal vedrøre krav til redegørelser fra den nye skole om dens overvejelser i forhold til overholdelse af frihed og folkestyrekravet og uafhængighedskravet samt minimumsoplysninger til brug for en godkendelse, hvorfor undervisningsministeren kan bede en ny skole om yderligere oplysninger. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis det fremsendte materiale giver anledning til, at der er yderligere forhold, der vurderes at burde afklares som led i godkendelsesprocessen. Der vil endvidere være en række faktuelle oplysninger udover dem, der allerede indsendes under den gældende anmeldelsesordning, der skal indsendes i forbindelse med godkendelsesprocessen. Kravene til disse oplysninger vil bl.a. kunne omfatte det samme materiale, som skal indsendes til brug for godkendelse af nye efterskoler og frie fagskoler til tilskud, dvs. fx referat af det stiftende møde for den nye skole og eventuelle efterfølgende møder i skolekreds eller lign., referater af bestyrelsesmøder, i fald der er en skolekreds dokumentation for, at alle skolekredsmedlemmer har betalt et evt. kontingent, erklæring fra bestyrelsesmedlemmerne om deres opfyldelse af habilitetskravene i lovens § 5, stk. 8 og 9, oplysninger om købs- eller lejeaftaler om skolens bygninger og

lokaler og et etableringsbudget og driftsbudget for de førstkomende tre regnskabsår.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkninger hertil.

2.2. Mulighed for afgørelse om, at skolen ikke længere kan være en fri grundskole, uden at skolen har været placeret under skærpet tilsyn

2.2.1. Gældende ret

Det følger af friskolelovens § 9 f, at undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler overholder lovens § 1, stk. 2, § 1 a og § 2, stk. 3, 1. pkt. Tilsynet omfatter således stå mål med-kravet, dvs. hvorvidt frie grundskoler giver en undervisning inden for børnehaveklasse og 1.-9. klassetrin, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. lovens § 1, stk. 2, 1. pkt., og skolernes overholdelse af frihed og folkestyrekravet, hvorefter skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene, jf. lovens § 1, stk. 2, 2. pkt. Tilsynet omfatter også skolernes fastsættelse af slutmål for undervisning, udarbejdelsen af undervisningsplaner og fastsættelse af delmål for undervisning i dansk, regning/matematik, engelsk, geografi, biologi og fysik/kemi, jf. lovens § 1 a. Endeligt omfatter tilsynet overholdelsen af, at undervisningssproget er dansk, medmindre der er tale om en tysk mindretalsskole, hvor undervisningssproget er tysk, eller en skole, der af ministeriet har fået godkendt et andet undervisningssprog, jf. lovens § 2, stk. 3. Udover det lovbestemte tilsyn i § 9 f i loven føres der endvidere et økonomisk - administrativt tilsyn, der følger op på, om statstilskuddet anvendes til skolernes kerneopgave og understøtter en effektiv drift af skolerne.

Tilsynet er af overordnet karakter og består både af stikprøvevis undersøgelser og screeninger og enkeltsagstilsyn, hvor skolen er bedt om at redegøre for et eller flere forhold. Tilsynet varetages på undervisningsministerens vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Ved behandling af en tilsynssag vil styrelsen bl.a. inddrage relevante oplysninger som styrelsen har om skolen, herunder fx tidligere henvendelser om skolen, tilsynssager, tilsynserklæringer, evalueringer, skolens hjemmeside og andre tilgængelige oplysninger om skolen og dens bestyrelse, ledelse og ansatte.

Hvis Styrelsen for Undervisning og Kvalitet på baggrund af tilsynet ikke i tilstrækkelig grad er betrygget i, at en skole overholder stå mål med kravet og frihed og folkestyrekravet, fordi skolen ikke umiddelbart har formået at redegøre for de rejste forhold, der har givet styrelsen anledning til tvivl, kan styrelsen føre et skærpet tilsyn med skolen, jf. § 9 g, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Når styrelsen har en skole under skærpet tilsyn overtager styrelsen de facto den lokale tilsynsførendes rolle med at vurdere

skolens efterlevelse af kravene. Styrelsens tilsyn med undervisningen på en skole under skærpet tilsyn har styrket fokus på, om undervisningen ikke alene opfylder stå mål med-kravet, men også bidrager til skolens opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet i hele skolens virke.

De nærmere regler om processen ved et skærpet tilsyn er fastsat i bekendtgørelse nr. 6 af 3. januar 2017 om Styrelsen for Undervisning og Kvalitets skærpede tilsyn med undervisningen på en fri grundskole.

Styrelsen beslutter inden for rammerne af loven og bekendtgørelsen, hvorledes det skærpede tilsyn skal gennemføres, men i et skærpet tilsyn indgår altid både opfyldelse af stå mål med-kravet og frihed og folkestyre-kravet. En mere indgående undersøgelse af frihed og folkestyre-kravet vil kun ske i tilfælde, hvor det konkret vurderes relevant.

For så vidt angår tilsynet med, om en skole opfylder frihed og folkestyre-kravet, fremgår det af bekendtgørelsens § 6, at der i vurderingen heraf kan indgå alle dele af skolens virksomhed, herunder skolens undervisning og forholdene på skolen i øvrigt. Når et skærpet tilsyn med frihed og folkestyre-kravet iværksættes, vil styrelsen altid deltage som observatør i skolens bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremøder, herunder undersøge om alle bestyrelsesmedlemmer behersker dansk i skrift og tale, undersøge skole-hjem-samarbejdet og gennemføre flere tilsynsbesøg, hvoraf mindst ét er uanmeldt. Endvidere kan styrelsen fx vælge at afholde samtaler med elever på skolen uden tilstedeværelse af skolens lærere eller andet personale og inddrage oplysninger fra kommunen eller andre myndigheder.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 8, at et tilsynsforløb i forbindelse med et skærpet tilsyn normalt gennemføres inden for en tre-måneders periode. Der gennemføres som led i et skærpet tilsyn besøg på skolen og det kan ske med eller uden forudgående varsel. Der skal som led i et skærpet tilsyn gennemføres mindst et uanmeldt tilsynsbesøg på skolen, og hvis tilsynet forløber over en længere periode end tre måneder, aflægges der mindst et uanmeldt tilsynsbesøg pr. kvartal.

Tilsynets hovedområder ved vurderingen af frihed og folkestyre er fastsat i bekendtgørelsens bilag 2. Heraf fremgår bl.a., at bestemmelsen om, at skolen skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre m.v., går på tværs af alle fag og fagområder og omfatter hele skolens virke. Styrelsens undersøgelser omfatter bl.a. følgende hovedområder: Skolens grundholdning, skolens mål og intentioner, skolens undervisning og læreprocessen, udbytte af undervisningen og skolens samlede virksomhed. Som en del af skolens hele virke anses også skolens egen vægtning af samarbejde mellem lærere, forældre og elever, og hvilken betydning skolen tillægger det at arbejde med elevernes medindflydelse på skolens dagligdag.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan afslutte et skærpet tilsyn uden bemærkninger. Endvidere kan der udstedes

et påbud til skolen om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed, jf. friskolelovens § 24 a, stk. 1. Det følger af lovens § 21, stk. 2, at undervisningsministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfaldt helt eller delvist eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis. Endelig er det fastsat i lovens § 9 h, at finder undervisningsministeren på baggrund af et skærpet tilsyn, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en skole opfylder kravene i lovens § 1, stk. 2, 1. eller 2. pkt., kan ministeren træffe afgørelse om, at skolen ikke længere omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven. Eventuel fortsat undervisning på skolen af børn i den undervisningspligtige alder vil herefter være omfattet af lovens kapitel 8 om hjemmeundervisning.

2.2.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I sager, hvor der er kendskab til overtrædelser af frihed og folkestyre-kravet, skal der først med henblik på sagens oplysning gennemføres et skærpet tilsyn, der normalt tager tre måneder at gennemføre, hvorfor selv i sager, hvor der er helt åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet vil gå over 3 måneder fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet bliver bekendt med disse forhold til, at der kan træffes afgørelse om, at skolen ikke længere kan være omfattet af reglerne om frie grundskoler og modtage statstilskud som sådan. Henset til formålet med frihed og folkestyre-kravet, der skal sikre, at en fri grundskole ikke gør eleverne uegnede til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, vurderes det, at der i klare sager bør være mulighed for at træffe afgørelse om, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en skole opfylder frihed og folkestyre-kravet.

Med lovforslaget foreslås det derfor, at i de tilfælde, hvor Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har verserende tilsynssager om overholdelse af frihed og folkestyre-kravet, kan styrelsen træffe afgørelse om, at skolen ikke længere kan omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven, selvom styrelsen ikke har ført et forudgående skærpet tilsyn med skolen hvis der er helt åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet. Den foreslåede adgang vil også kunne bruges i tilfælde, hvor et skærpet tilsyn afbrydes.

Forslaget vil fremme en hurtigere sagsgang, hvor der er åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet. Det vil eksempelvis være i de tilfælde, hvor en eller flere af skolens bestyrelsesmedlemmer, ledere og lærere har ytret støtte til fx terror eller lignende forhold, der efter deorumkravet åbenbart og i alvorlig grad er uforeneligt med frihed og folkestyre-kravet. Det kan også være i tilfælde, hvor donationer til en fri grundskole fra fx fremmed magt eller organisationer ligeledes er udtryk for en påvirkning, der er åbenbart og alvorligt uforene-

ligt med frihed og folkestyre-kravet. Det kan også være situationer, hvor en skole på trods af et påbud fra tilsynet har indgået salgs- og lejeaftaler i forbindelse med flytning af skolens undervisningsaktiviteter til lejede lokaler, hvor aftaler rummer vilkår, hvorefter der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder frihed og folkestyre-kravet. Endelig vil det samme kunne gøre sig gældende med hensyn til indholdet af skolens undervisningsmateriale m.v. eller dele heraf.

Der skal af styrelsen have været igangsat en almindelig tilsynssag med skolen, forinden der træffes afgørelse om, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet, hvorfor skolen ikke længere kan omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven.

Forslaget vil alene indebære, at der ikke bliver krav om, at styrelsen skal have gennemført et skærpet tilsyn, forinden der træffes en afgørelse om, at en skole ikke længere kan være en fri grundskole. De almindelige forvaltningsretlige krav om sagsoplysning, partshøring m.v. skal stadig finde anvendelse, forinden der træffes en afgørelse herom.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 4, og bemærkninger hertil.

2.3. Styrkelse af tilsynet med kravet om uafhængighed

2.3.1. Gældende ret

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører på vegne af undervisningsministeren tilsyn med de frie grundskoler, der modtager statstilskud. Tilsynet omfatter skolernes overholdelse af tilskudsbetingelserne i loven, herunder kravet i friskolelovens § 5, stk. 2, hvorefter en fri grundskole i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Dette tilsyn med de frie grundskolers uafhængighed er ikke lovfæstet i loven.

At skolen skal være uafhængig betyder, at den skal indrette sin virksomhed alene med henblik på at varetage skolens egne interesser til gavn for eleverne og, at den ikke må indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefrakommende interesser. Skolen skal være uafhængig af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, selskaber, foreninger m.fl., erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Skolens midler må alene bruges til gavn for den aktivitet, som skolen i henhold til vedtægten må udføre, og midlerne skal anbringes i overensstemmelse med reglerne i friskolelovens § 20 a.

Eksempler på overtrædelse af uafhængighedskravet kan komme på tale fx i forhold til enkelte personer, foreninger m.v. Det kan forekomme, at en skole har en så tæt tilknytning til en forening eller anden organisation (evt. en person), der har været initiativtager til at oprette skolen, at skolen lader sig styre af denne forening og fremmer denne forenings interesser på bekostning af skolens interesser, fx ved at skaf-

fe foreningen m.v. økonomisk fordelagtige aftaler, som for skolen er urimelige (uøkonomiske), eller foreningen benytter skolens faciliteter vederlagsfrit eller skolen modtager penge fra en person, forening eller anden organisation, der indebærer et afhængighedsforhold for skolen. Et andet eksempel kan være, at skolen afholder udgifter for en forening, person m.v. for udgifter, som skolen ellers ikke ville have påtaget sig, fx indkøb af bøger, materiale og varer, som foreningen benytter, afholder foreningens telefonudgifter og i øvrigt betaler for foreningens aktiviteter. Ved skole- og uddannelsesvirksomhed forstås, at skolens midler alene må anvendes til formål, der ligger inden for skolens formål inden for rammerne af friskoleloven. Frie grundskoler kan, udover til skole- og uddannelsesvirksomhed, anvende midler til befordringstilskud til skolens elever, jf. friskolelovens § 17, stk. 4.

Uafhængighedskravet blev lovfæstet for de frie grundskoler ved lov nr. 506 af 12. juni 1996 om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, lov om friskoler og private grundskoler m.v., lov om gymnasiet m.v. og lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (Godkendelse, tilskud og bestemmelser om visse skoler), jf. lovforslag nr. L 268 fremsat den 8. maj 1996, jf. Folketingstidende 1995-96, tillæg A, side 5232ff. Der er endvidere en nærmere beskrivelse af uafhængighedskravets indhold i bemærkninger til lovforslag nr. L 204 fremsat den 23. februar 2000 (vedtaget som lov nr. 478 af 31. maj 2000 om ændring af forskellige love om selvejende uddannelsesinstitutioner (Selvejekrav, habilitet m.v.)), jf. bemærkningerne § 1, nr. 3, i lovforslag nr. L 204, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 5718-5719.

Det følger af gældende friskolelovs § 20 b, 1. pkt., at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om uddannelserne, eleverne, personalet, udstyret, huslejeaftaler, aftaler om ejendoms køb og andre aftaler og om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik. Undervisningsministeren kan derfor i forbindelse med tilsynssager om en fri grundskoles overholdelse af uafhængighedskravet indhente oplysninger til brug for undersøgelse heraf.

Efter gældende friskolelovs § 9 g, stk. 2, deltager Undervisningsministeriet i forbindelse med et skærpet tilsyn med fokus på, hvorvidt en skole lever op til lovens frihed og folkestyre-krav som observatør eller kan udpege en observatør til at deltage på ministeriets vegne ved skolens bestyrelsesmøder og eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Der er ikke tilsvarende muligheder i forbindelse med et tilsyn med en skoles overholdelse af uafhængighedskravet, hvor der således alene kan indhentes oplysninger fra skolen i overensstemmelse med lovens § 20 b.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet retter efter gældende tilsynspraksis for det økonomisk-administrative tilsyn med uafhængighedskravet ikke henvendelse til forældrene eller

elever, medmindre de selv har henvendt sig til styrelsen med oplysninger, eller der er særlig anledning dertil.

2.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen af 7. november 2017, at der ved tilsyn med uafhængighedskravets overholdelse skal være de samme værktøjer til rådighed, som blev indført ved lov nr. 1563 af 13. december 2016 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.), jf. lovforslag nr. L 36, Folketingstidende 2016-2017, A, side 1 ff, fremsat den 6. oktober 2016, folketingssamling 2016-17. I forbindelse med skærpet tilsyn med overholdelse af både frihed og folkestyrekravet og skolens uafhængighed er det allerede muligt at anvende de værktøjer, der blev indført ved lov nr. 1563 af 13. december 2016. Det foreslås derfor, at Undervisningsministeriet får de samme muligheder i forbindelse med tilsyn med en skoles overholdelse af uafhængighedskravet, hvor der ikke samtidig føres et skærpet tilsyn med overholdelse af frihed og folkestyrekravet.

Det foreslås derfor, at Undervisningsministeriet for at vurdere, om en skole lever op til uafhængighedskravet kan deltage som observatør på skolens bestyrelsesmøder samt eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Det vil i modsætning til ved et skærpet tilsyn med frihed og folkestyrekravet bero på en konkret vurdering, hvorvidt ministeriet som led i tilsynsprocessen vil bruge muligheden for at deltage som observatør i møderne. I praksis vil det være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på ministeriets vegne fører tilsynet, der eventuelt deltager som observatør. Styrelsen vil kunne udpege en ekstern sagkyndig til at varetage observatøropgaven for styrelsen. Hensigten med at indsætte en observatør er, at observatøren kan indsamle oplysninger m.v. om drøftelser og beslutninger i forhold til skolens økonomisk-administrative virke og evt. relationer til interessenter mv. til brug for vurderingen af skolens overholdelse af uafhængighedskravet. Styrelsen vil derved kunne få bedre indblik i skolens samlede virke, herunder indblik i hvordan skolens bestyrelse forholder sig til uafhængighedskravet i forbindelse med driften af skolen. Den foreslåede bestemmelse om observatører i tilsynssager om uafhængighed vil ikke være relevant i situationer, hvor en skole er under skærpet tilsyn med overholdelsen af frihed og folkestyrekravet, hvor der allerede efter den gældende § 9 g, stk. 2, kan deltage en observatør i møderne, og vedkommende vil i den forbindelse også kunne gøre iagttagelser i forhold til uafhængighedskravet.

Som led i et tilsyn med uafhængighedskravet vil Styrelsen for Undervisning og Kvalitet som udgangspunkt også gennemgå bestyrelsens protokol over sine beslutninger, herunder eventuelle dagsordener og referater fra bestyrelsesmøder med henblik på at identificere, om og hvordan bestyrelsen har taget beslutninger af betydning for vurderingen af skolens overholdelse af uafhængighedskravet. Indsættelsen af en i forhold til skolen ekstern observatør på skolens bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremø-

der vil være en del af det tilsyn, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører med en given skoles overholdelse af uafhængighedskravet. Det vil sige, at observatørrollen indgår på lige fod med de øvrige tilsynsaktiviteter i et sådant tilsyn, og oplysninger fremkommet på baggrund af observatørens observationer fra bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamling og forældremøder vil indgå i vurderingsgrundlaget for skolens overholdelse af uafhængighedskravet.

Den eksterne observatør vil som udgangspunkt være en medarbejder fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Herved vil styrelsen i kraft af observatørrollen og de øvrige tilsynsaktiviteter kunne foretage en samlet faglig vurdering af, om og i givet fald hvordan skolen lever op til uafhængighedskravet. Styrelsen kan dog også vælge at udpege en person som observatør, der ikke er ansat i ministeriet med tilhørende styrelser. Observatøren virker for ministeriet, uanset om denne er en medarbejder i ministeriet eller en ekstern person uden ansættelse i ministeriet.

Som led i et tilsyn med uafhængighedskravets overholdelse kan også indgå skole-hjem-samarbejdet ved gennemgang af eventuelle dagsordener og referater fra forældremøder med henblik på at vurdere om uafhængighedskravet overholdes. I et tilsyn med overholdelsen af uafhængighedskravet vil endvidere for at sikre et korrekt og dækkende grundlag for vurderingen af skolens forhold kunne indgå samtaler med lærerne, forældrene og eleverne. For så vidt angår samtaler med eleverne kan de også foregå uden tilstedeværelse af skoleleder eller lærere. Baggrunden herfor er, at lærernes, forældrenes og elevernes oplevelse af undervisningen og forholdene på skolen i øvrigt vil kunne bidrage til at give et helhedsbillede af skolens virksomhed i forbindelse med vurderingen af overholdelse af uafhængighedskravet. Samtalerne vil endvidere kunne give anledning til, at styrelsen undersøger konkrete elementer nærmere i skolens virksomhed. Udtalelser fra forældrene og eleverne vil aldrig kunne stå alene i vurderingen af, om skolen lever op til uafhængighedskravet og deltagelse i samtaler med tilsynet vil altid være frivillig for forældrene og eleverne.

De nærmere rammer for eventuelle samtaler mellem elever og tilsynsmedarbejderne vil blive søgt aftalt mellem skolens leder og tilsynsmedarbejderne. Spørgsmål om skolens overholdelse af uafhængighedskravet vil kunne indgå i de samtaler, der efter gældende tilsynspraksis kan finde sted i forbindelse med tilsyn med stå mål med kravet og frihed og folkestyrekravet under styrelsens observation af undervisning i forbindelse med pædagogiske tilsynssamtaler, fx med klasser, med elevråd eller tilsvarende grupper i forbindelse med styrelsens tilsynsbesøg. Det vil også i sager, hvor et tilsyn alene vedrører skolens overholdelse af uafhængighedskravet efter en konkret vurdering, kunne være relevant med pædagogiske tilsynssamtaler med fx klasser, elevråd eller tilsvarende grupper i forbindelse med tilsynsbesøg. Samtalerne vil have en uformel karakter, og styrelsens spørgsmål og formen på samtalen vil blive afpasset i overensstemmelse med elevernes alder og modenhed og vedrøre uafhængighedskravet i forhold til påvirkning af undervisning og skolens dag-

ligdag for eleverne. Styrelsen vil som altovervejende hovedregel tale med flere elever af gangen. Hvis en elev selv ønsker en samtale alene, vil dette dog blive imødekommet. Det er frivilligt for eleverne, om de ønsker at deltage i samtaler med styrelsen.

Styrelsen vil forud for et tilsynsbesøg, hvor det er planlagt, at der skal indgå samtaler med eleverne opfordre skolen til at orientere eleverne og deres forældre herom og at det betyder, at eleverne kan møde tilsynsførende på skolen, som de er velkommen til at kontakte selv, og som også kan forventes i et vist omfang at bede om samtaler med eleverne om skolen. Det vil i den forbindelse blive understreget over for forældre og elever, at det er frivilligt for eleverne, om de vil tale med de tilsynsførende. Hvis forældrene modsætter sig, at deres børn taler med tilsynsmedarbejdere, vil det ligeledes blive accepteret. Hvis alle forældre eller elever ikke ønsker at deltage i sådanne samtaler, vil det kunne indgå i helhedsbilledet af skolen.

Forslaget indebærer endvidere en lovfæstelse af det økonomisk-administrative tilsyn, så det kommer til at fremgå af friskoleloven, at undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler, der modtager statstilskud, overholder bestemmelserne i loven om skolernes økonomisk-administrative forhold, herunder betingelserne for statstilskuddene. Forslaget indebærer ikke ændringer i forhold til undervisningsministerens nuværende tilsyn med skolernes overholdelse heraf eller af skolernes forpligtelser i denne forbindelse, men er af ordensmæssig karakter.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 8 og 10, og bemærkninger hertil.

2.4. Styrkelse af tilsynet med skolers leje af bygninger

2.4.1. Gældende ret

Frie grundskoler, der modtager statstilskud, kan have deres skole- og undervisningsvirksomhed i lokaler, som skolen enten lejer eller ejer. Det følger af § 5, stk. 5, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at frie grundskoler med en kostafdeling, der ikke har modtaget tilskud i 1996, og skoler, der modtog tilskud i 1996, men ikke har modtaget tilskud til kostafdeling i 1996, skal være ejer af skolens bygninger eller hovedparten heraf og må ikke eje bygninger sammen med andre.

En fri grundskole, der modtager statstilskud, kan derfor helt være beliggende i bygninger og lokaler, som den lejer. En fri grundskole, der ejer sine bygninger og lokaler kan vælge at sælge disse og leje dem af køber eller flytte til andre bygninger og lokaler. Der er ikke krav om, at en fri grundskole, der sælger bygninger eller lokaler skal orientere undervisningsministeren herom. Det er fastsat i § 18, stk. 7, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en skole kun kan anvende bygninger til skolens skole- og undervisningsformål, når bygningerne er godkendt hertil af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder.

En fri grundskoles beslutninger om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler skal indgås på markedsvilkår eller bedre vilkår for skolen, jf. bestemmelsen i § 18, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Efter lovens § 18, stk. 4, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemmelser, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der følger af lovens § 18, stk. 3. Bemyndigelsen i § 18, stk. 4, er ikke anvendt til fastsættelse af regler. En skoles indgåelse af aftaler om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler skal endvidere vurderes på baggrund af uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2, hvorefter en fri grundskole i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og dens midler alene må komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Der henvises til afsnit 2.3.1. for en nærmere beskrivelse af uafhængighedskravet.

En fri grundskole, der indgår aftaler om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler, der ikke er på markedsvilkår eller bedre vilkår eller på vilkår, der betyder skolen ikke overholder uafhængighedskravet kan af undervisningsministeren i medfør af lovens § 24 a, stk. 1, få et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed. Undervisningsministeren kan efter lovens § 21, stk. 2, tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven som fx om, at aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

2.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen af 7. november 2017, at der skal ske en styrkelse af tilsynet med frie grundskolers leje af bygninger. Det foreslås derfor, at der fastsættes krav om, at hvis en fri grundskole har til hensigt at flytte hovedparten af sin undervisnings- og skolevirksomhed fra bygninger eller lokaler, som skolen ejer, til lejede bygninger eller lokaler, skal skolen skriftlig senest 4 uger før indgåelse af endelig salgs- eller lejeaftale, orientere undervisningsministeren herom, herunder fremsende udkast til de påtænkte salgs- eller lejeaftaler. Der vil ikke være noget til hinder for, at en skole foretager orienteringen mere end 4 uger før indgåelse af salgs- eller lejeaftaler.

Forslaget skal på baggrund af ønsket om en styrkelse af tilsynet med frie grundskolers overholdelse af uafhængighedskravet sikre, at der sker en forudgående orientering af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der varetager tilsynet på vegne af undervisningsministeren, inden en skole indgår aftale om leje af bygninger eller lokaler i situationer, hvor en skole vil lade hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden overgå fra at foregå i bygninger eller lokaler, som skolen ejer, til at foregå i lejede bygninger eller lokaler. Det kan som led i tilsynet være hensigtsmæssigt, at der er mulighed for at reagere på sådanne ændringer før skolen iværksætter dem. Det skal ses i sammenhæng med, at der kan være en vis risiko for, at skoler kan komme i et u hensigtsmæssigt afhængighedsforhold til en udlejer, hvis skolen har en svag økonomi, og udlejerens eventuelle interesse i at styre eller påvirke skolen i forhold til fx et bestemt holdningsmæssigt grundlag, der ikke er i overensstemmelse med frihed og folkestyre-kravet. Den foreslåede ordning vil dermed indebære en styrkelse af det økonomiske tilsyn med de frie grundskoler ved, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet får mulighed for at forholde sig til salgs- og lejeaftaler i forbindelse med frie grundskolers overgang fra ejede bygninger og lokaler til lejede bygninger og lokaler. Ordningen vil indebære, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet bl.a. lettere løbende kan påse, at de frie grundskoler overholder uafhængighedskravet ved ikke at sælge eller leje fast ejendom på vilkår, der er ringere eller bedre end sædvanlige markedsvilkår. Den foreslåede ændringer indebærer således alene et nyt orienteringskrav til skolerne, men indebærer ikke ændringer i rammerne for vilkårene for skolernes beslutninger om salg eller leje af bygninger eller lokaler, der ikke allerede følger af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Med bygninger eller lokaler til hovedparten af en skoles skole- og undervisningsvirksomhed forstås den væsentligste del af kernefaciliteter til skolens daglige drift, dvs. de egnede og tilstrækkelige undervisningsfaciliteter og tilhørende opholdsarealer for elever og medarbejdere. Ændringer vedrørende mindre dele af en skoles bygninger eller lokaler vil ikke være omfattet af kriteriet hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden. Det kan fx være salg og leje af særlige faciliteter som fx en idrætshal eller lign eller en annektsbygning, der udgør en selvstændig ejendom i forhold til skolens kernefaciliteter.

Den foreslåede ordning omfatter situationer, hvor en skole ikke længere vil eje de bygninger eller lokaler, hvor hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden foregår, men vil flytte den til andre lejede bygninger eller lokaler, og desuden situationer, hvor skolen sælger sine bygninger og lokaler og lejer dem af køber. Situationer, hvor en skole sælger fast ejendom i forbindelse med nybyggeri, som skolen ejer, eller flytning til en anden fast ejendom, som skolen køber, vil således ikke være omfattet af ordningen om orientering af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Hvis Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vurderer, at aftalerne om salg og leje ikke er indgået på vilkår, der svarer

til markedsvilkår eller i øvrigt er indgået på vilkår, der kan rejse tvivl om skolens uafhængighed vil styrelsen i medfør af den gældende § 24 a kunne give skolen et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed. Hvis skolen ikke ændrer den pågældende virksomhed vil det kunne få tilskudsmæssige konsekvenser efter lovens § 21, stk. 2, hvorefter undervisningsministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven som fx om, at aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

Det bemærkes, at det forhold, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ikke har bemærkninger til salgs- og lejeaftaler i forbindelse med orientering efter den foreslåede ordning ikke betyder, at styrelsen ikke efterfølgende kan inddrage disse aftaler i vurderingen af en skoles overholdelse af uafhængighedskravet.

Den foreslåede ordning omfatter alle frie grundskoler, der modtager statstilskud, herunder også skoler, der ikke er under et økonomisk tilsyn af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 7, og bemærkninger hertil.

2.5. Forbud mod anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms

2.5.1. Gældende ret

Skolen skal i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode, jf. § 5, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Skolen skal være uafhængig af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, institutioner, selskaber, foreninger m.fl. erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Skolen må alene styres af interessen for at drive den pågældende skole til gavn for skolens egne elever, ligesom skolens midler, herunder de offentlige tilskud, alene må anvendes til skolens eget formål (dvs. skoleformålet). Skolerne må ikke indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefra kommende interesser.

Endvidere følger det af § 21 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren kan træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til en skole, herunder

en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der kan herved navnlig lægges vægt på, om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, skolens midler anvendes til formål uden for skolen, skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til skoler, institutioner, fonde virksomheder, foreningen m.fl., eller skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er udsædvanlig for skoleformen. I § 20 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v. er det endelig fastsat, at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om uddannelserne, eleverne, personalet, udstyret, huslejeaftale, aftaler om ejendoms køb og andre aftaler og om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik.

For at sikre større viden om, hvem der yder donationer til skolerne og dermed overholdelse af det fastsatte krav om uafhængighed, har skolens tilsynsførende, jf. lovens § 9 a, stk. 1, til opgave at føre tilsyn med donationer til skolen. Det kan være relevant for den tilsynsførende at have kendskab til evt. donationer til skolen i forbindelse med pædagogiske tilsyn med overholdelse af frihed og folkestyre-kravet.

Det følger af friskolelovens § 9 d, stk. 5, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse samt donationens størrelse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer, dvs. fra såvel navngivne som eventuelle anonyme donatorer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Idet tilsynserklæringerne offentliggøres på skolernes hjemmeside, vil de nævnte oplysninger vedrørende donatorer og donationer fremgå af skolens hjemmeside.

Tilsvarende oplysninger skal endelig fremgå af skolens årsrapport. Beløbet skal opgøres ekskl. moms (fx hvis donationen gives som en refusion ved et indkøb). Kravet omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, men også donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme mv., der skal opgøres til markedsværdien. De nærmere regler herom følger af bekendtgørelse nr. 1348 af 23. november 2016 om regnskab for efterskoler, frie fagskoler, frie grundskoler, private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) m.v., kombinerede skoler og produktionsskoler

Kravene om oplysninger om donationer i tilsynserklæringen, herunder også på skolens hjemmeside, og i årsrapporter omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb,

og donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme m.v., der skal opgøres til markedsværdien.

Forældres frivillige arbejde på en fri grundskole som fx medvirken ved rengøring, reparationsarbejde m.v. betragtes ikke som donationer.

Det er uden betydning om donator er en fysisk person eller en juridisk person som fx en forening, en fond eller et selskab.

Offentliggørelsen af oplysningerne om navngivne donators navn, adresse og størrelsen af donationen indebærer, at der bliver større åbenhed omkring finansieringen af de frie skoler og indgår i tilsynet med, at skolerne overholder uafhængighedskravet. Ved offentliggørelsen af oplysninger om donationer fra fysiske personer skal persondatalovens regler følges.

2.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen af 7. november 2017, at reglerne for donationer strammes, så frie grundskoler ikke længere kan modtage anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms fra en donator. Det er tilsvarende reglerne i lov om private bidrag til politiske partier og offentliggørelse af politiske partiers regnskaber (partiregnskabsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 974 af 11. august 2017, hvorefter politiske partier, herunder regionale og kommunale partilister, ikke må modtage anonyme tilskud på over 20.000 kr. fra en tilskudsyder.

Med henblik på at sikre en bedre gennemsigtighed med, hvem der støtter skolen og dermed overholdelse af frihed og folkestyre-kravet og skolens uafhængighed, foreslås der indført en bestemmelse om forbud mod anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms fra en donator. Forslaget indebærer, at frie grundskoler fremover ikke lovligt kan modtage og beholde anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms. Det er alene anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms, der er omfattet af bestemmelsen. Det betyder, at det således ikke vil være omfattet af bestemmelsen, hvis en donator anonymt giver flere tilskud på under 20.000 kr., der samlet overstiger 20.000 kr. til en skole. Det vil desuden i en sådan situation formentlig ikke være muligt at identificere, om de anonyme donationer er ydet af samme donator.

Hvis skolen modtager sådanne donationer skal de, hvis donator kan identificeres, tilbageføres til donator eller alternativt overføres til statskassen.

Det er kun donationer, der ydes anonymt, som omfattes af det foreslåede forbud. Ved anonyme donationer forstås i den forbindelse donationer, hvor skolen reelt ikke er bekendt med donators identitet. Der er således tale om situationer, hvor donator ikke har givet sig til kende i forbindelse med donationen, og hvor skolen heller ikke på anden måde efterfølgende er blevet bekendt med identiteten med donatoren.

Desuden foreslås det, at såfremt en skole modtager anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms fra samme do-

nator, skal skolen inden 30 dage fra modtagelsen returnere hele beløbet til donator. Det foreslås endvidere, at donationer, der ikke kan returneres til donator inden 30 dage fra modtagelsen, skal overføres til en konto i Undervisningsministeriet inden for samme frist. Dermed tages der højde for den situation, hvor en skole trods det foreslåede forbud har fået en donation på over 20.000 kr. fra en donator, som enten er eller ønsker at være anonym.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at anonyme donationer på over 20.000 kr. som udgangspunkt skal returneres til donatoren. Anonyme donationer på over 20.000 kr. vil således alene skulle overføres til en konto hos Undervisningsministeriet, hvis det ikke er muligt at returnere donationen, fx fordi skolen ikke er bekendt med identiteten på donator. Det forudsættes i den forbindelse, at Undervisningsministeriet til brug herfor opretter en særskilt konto i et pengeinstitut, hvor donationen kan indsættes.

Hvis en skole modtager en anonym donation på over 20.000 kr., skal skolen således, hvis det er muligt, returnere hele donationen til donator og alternativt overføre hele donationen til en konto hos Undervisningsministeriet. Hvis der fx bliver sat en pose penge med over 20.000 kr. foran hoveddøren på en skoles adresse, vil det formentlig ikke være muligt at identificere donatoren og dermed returnere donationen til donator. I dette tilfælde kan skolen vælge at indsætte pengene fra posen på en konto, og skolen skal derefter overføre beløbet til en konto hos Undervisningsministeriet. Hvis den anonyme donation derimod er modtaget via en bankoverførsel, vil skolen skulle kontakte banken og eventuelt få hjælp af banken til at tilbageføre donationen til den konto, som donationen er modtaget fra. Hvis banken ikke kan være behjælpelig hermed, skal donationen i stedet for overføres til en konto hos Undervisningsministeriet.

Foreligger den anonyme donation rent undtagelsesvis i form af andet end pengebeløb, fx undervisningsmateriale, computere etc., betalt af en anonym donator, og skolen ikke kan levere det tilbage skal skolen søge at få donationen værdisat eller sælge det, og herefter indsætte beløbet på en konto i Undervisningsministeriet. Fristen for at returnere donationer til donator eller for at overføre dem til Undervisningsministeriet er efter den foreslåede bestemmelse 30 dage. Fristen er absolut og kan ikke forlænges.

Endvidere foreslås det, at en donator, hvis donation er overført til Undervisningsministeriet, indtil seks måneder efter, at donationen er overført, kan kræve donationen tilbagebetalt fra Undervisningsministeriet. Bestemmelsen sikrer, at en donator gives en rimelig mulighed for at kræve en donation tilbagebetalt, selvom donationen er overført til Undervisningsministeriet. Donationer, der ikke er krævet tilbagebetalt inden for fristen på de seks måneder tilfalder statskassen.

Endelig foreslås det, som en konsekvens af den foreslåede ændring, hvorefter skoler ikke må modtage anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms fra samme donator, at

den tilsynsførende ikke længere i tilsynserklæringen skal oplyse om eventuelle anonyme donationer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Tilsvarende oplysninger med hensyn til anonyme donationer vil heller ikke længere skulle fremgå af skolens årsrapport. Idet det foreslåede forbud mod donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms er omfattet af en midlertidig ordning som følge af dens indgribende virkning overfor de frie grundskoler bortfalder det den 31. juli 2029, jf. forslagens § 3, stk. 4. Forslaget indebærer dermed, at den nuværende ordning med, at de tilsynsførende i tilsynserklæringen skal oplyse om eventuelle anonyme donationer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms kommer til at gælde igen fra 2029.

Hvis en fri grundskole ikke overholder den foreslåede bestemmelse om, at modtagne anonyme donationer skal returneres til donatoren eller overføres til en konto hos Undervisningsministeriet, vil skolen af undervisningsministeren i medfør af lovens § 24 a, stk. 1, få et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed, dvs. fremadrettet overholde bestemmelsen. Undervisningsministeren vil endvidere iværksætte en tilskudsmæssig sanktion efter lovens § 21, stk. 2, hvorefter ministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

Undervisningsministeriet undersøger nærmere, hvorvidt det er muligt at forbyde anonyme udenlandske donationer til frie grundskoler, og muligheden for at stille krav om fuld gennemsigtighed med udenlandske donationer. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, vil partierne bag aftalen af 7. november 2017 få forelagt resultatet med henblik på drøftelse, og undersøgelsen vil blive sendt til Folketingets Undervisningsudvalg.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 2, 3 og 12, og bemærkninger hertil.

2.6. Whistleblower-ordning

2.6.1. Gældende ret

Der har hidtil ikke været fastsat bestemmelser om muligheden for, at borgere med bevarelse af anonymitet overfor andre, kan rette henvendelse til Undervisningsministeriet om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Undervisningsministeriet vil således, hvis en person henvender sig til ministeriet og oplyser sit navn eller anden identifikationsoplysning være forpligtet til at notere

det på sagen sammen med de oplysninger som vedkommende fremkommer med. Hvis en person ikke oplyser navn eller anden identifikationsoplysning, vil der ikke kunne gøres notater om vedkommendes identitet.

2.6.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen af 7. november 2017, at der skal etableres en whistleblower-ordning, således, at enhver, herunder ansatte på frie grundskoler, forældre til elever på skolen og andre, har mulighed at henvende sig til Undervisningsministeriet om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole og bevare sin anonymitet overfor andre end ministeriet. Det vil i praksis være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der varetager det statslige tilsyn med de frie grundskoler, der vil etablere og modtage henvendelser omfattet af den foreslåede whistleblower-ordning.

Det vurderes, at den foreslåede whistleblower-ordning kan tilskynde nogle til at rette henvendelse til styrelsen, der ellers ville have undladt det pga. frygt for deres ansættelse, medieomtale m.v. Samtidig vil den foreslåede ordning kunne give styrelsen et bredere og bedre grundlag for tilsynet med den konkrete skole.

Henvendelserne til styrelsen kan fx omhandle mistanke om skolens manglende overholdelse af dansk lovgivning, mistanke om kriminelle forhold, skolen er et samlingssted for lukkede og evt. kriminelle miljøer, skolens samarbejde med kommunale myndigheder og andre offentlige instanser bærer præg af lukkethed og afstandtagen, og der er begrænset forældreindflydelse, herunder i bestyrelsesarbejde og generalforsamling. Derudover kan henvendelser også dreje sig om bekymring for fx kvaliteten af skolens undervisningsmateriale, kvaliteten af undervisningen i flere eller enkelte fag, herunder lærernes/lærerens danskkundskaber, og antallet af undervisningstimer generelt eller i bestemte fag.

Personer, der henvender sig til styrelsen, vil med den foreslåede whistleblower-ordning kunne vælge at få sikret anonymitet overfor andre end styrelsen, uanset at deres identitet er kendt af styrelsen. Styrelsen må i sådanne tilfælde ikke oplyse overfor skoler eller andre, at den har modtaget en sådan henvendelse. Det betyder, at den person, der henvender sig, er sikret anonymitet, og at det ikke er tilladt for styrelsen at give oplysninger om henvendelsen videre til fx skolens bestyrelse eller leder, herunder i forbindelse med partsaktindsigt eller aktindsigt efter offentlighedsloven. Bestemmelsen omfatter fx oplysninger om henvendelsens indhold, oplysninger som identificerer pågældende, oplysninger om, at der er modtaget en henvendelse, og oplysninger om, at en tilsynssag iværksættes som følge af henvendelsen. I relation til almindelige tilsynsopgaver betyder bestemmelsen, at styrelsens medarbejdere ikke må oplyse, om en tilsynssag iværksættes som følge af en henvendelse, eller at styrelsen har modtaget en henvendelse. En anmodning om sådanne oplysninger behandles i givet fald efter reglerne i forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven. Bestemmelsen udvider den almindelige tavshedspligt efter forvalt-

ningsloven og straffeloven. Særligt i forhold til anmodninger om aktindsigt efter offentlighedsloven bemærkes, at oplysninger som Undervisningsministeriet modtager via whistleblower-ordning, herunder identiteten på den person, der giver oplysningerne, vil være omfattet af offentlighedslovens § 35, hvorefter pligten til at meddele oplysninger er begrænset af særlige bestemmelser om tavshedspligt fastsat ved lov eller med hjemmel i lov for personer, der virker i offentlig tjeneste eller hverv.

Det foreslås endvidere, at myndigheder og personer, der modtager oplysninger efter den foreslåede bestemmelse, samt enhver der i øvrigt yder bistand hertil, er underkastet reglerne om tavshedspligt efter straffelovens §§ 152-152 f. Bestemmelsen skal sikre, at tavshedspligt efter straffeloven gælder for styrelsens medarbejdere og andre i Undervisningsministeriet, der som led i sagsbehandling får kendskab til oplysningerne. Som for øvrige offentligt ansatte, må de nævnte personer ikke videregive eller udnytte fortrolige oplysninger, som de bliver bekendt med som led i deres arbejde. Der er ved overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 f fastsat straf for overtrædelse af bestemmelserne.

Yderligere foreslås det, at personer, der har henvendt sig under den foreslåede whistleblower-ordning til Undervisningsministeriet (dvs. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet) om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på skolen, overfor styrelsen kan give samtykke til, at ministeriet overfor skolen eller andre oplyser, at ministeriet har modtaget henvendelsen. Vedkommende kan samtykke i, at ministeriet overfor skolen eller andre oplyser navnet på den, der har rettet henvendelse. Vedkommende kan helt eller delvis samtykke i, at styrelsen overfor skolen eller andre videregiver henvendelsens indhold.

Når styrelsen modtager en henvendelse om mulige lovovertrædelser eller bekymrende forhold på en fri grundskole, skal styrelsen tage stilling til, hvilken reaktion henvendelsen giver anledning til. Åbenlyst grundløse henvendelser vil skulle henlægges, mens styrelsen i forbindelse med andre henvendelser igangsætter de tilsynsmæssige undersøgelser, som sådanne henvendelser giver anledning til. Styrelsen skal tilrettelægge den nærmere undersøgelse af en henvendelse på en måde, der sikrer anonymiteten for den person, som har henvendt sig.

Der vil blive etableret et telefonnummer og e-mailadresse til styrelsen, der er forbeholdt modtagelsen af anonyme henvendelser.

Der henvises til i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 15, og bemærkninger hertil.

2.7. Andre ændringer

Lovforslaget indeholder seks mindre ændringer af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og to ændringer af folkeskoleloven.

2.7.1. Ændring af oplysningsbestemmelse

2.7.1.1. *Gældende ret*

Det følger af den gældende bestemmelse i § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik. Tilsvarende bestemmelser fremgår af den øvrige institutionslovgivning for selvejende institutioner på Undervisningsministeriets område, dvs. § 54, stk. 1, i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., § 31, stk. 1, 1. pkt., i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, § 26, stk. 1, 1. pkt., i lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser, § 52 a, 1. pkt., i lov om efterskoler og frie fagskoler og § 8, stk. 2, i lov om produktionsskoler.

Som led i lovgivningen om gennemførelsen af gymnasierformen blev det i bestemmelserne i § 54, stk. 1, i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., § 31, stk. 1, 1. pkt., i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse og § 26, stk. 1, 1. pkt., i lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser, præciseret, at der kan foranstalles besøg på institutionerne i forbindelse med indhentelse af tilsyn og gennemførelse af tilsyn, hvilket tidligere havde fremgået af de tre nu ophævede gymnasiale uddannelseslove. Der henvises til § 1, nr. 42, § 2, nr. 11, og § 3, nr. 10, i lov nr. 1746 af 27. december 2016 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse og forskellige andre love (Indførelse af folkeskolens afgangseksamen, adgangskrav til erhvervsuddannelserne og ændringer som følge af lovgivning om de gymnasiale uddannelsers indhold m.v.), fremsat som lovforslag nr. L 59 den 9. november 2016.

Det er allerede i dag et element i Undervisningsministeriets tilsyn med de frie grundskoler, at der i tilsyn m.v. kan indgå besøg på skolerne. Skolebesøg, både anmeldte og uanmeldte, indgår således i ministeriets tilsynsvirksomhed med de frie grundskoler, jf. herved senest bemærkningerne til lovforslag nr. L 36 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.), som fremsat den 6. oktober 2016, jf. Folketingstidende 2016-2017, tillæg A, L 36, side 1, vedtaget som lov nr. 1563 af 13. december 2016.

2.7.1.2. *Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning*

Undervisningsministeriet finder, at oplysningsbestemmelserne i ministeriets institutionslovgivning bør være formuleret ens, medmindre der er særlige hensyn, der begrundet en forskel. Det foreslås på den baggrund, at § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v. ændres, så det kommer til direkte at fremgå, at oplysninger kan indhentes ved besøg på skolerne. Der er ikke tale om en ændring af

bestemmelsens anvendelsesområde i forhold til det hidtil gældende.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9, og bemærkningerne hertil.

2.7.2. *Præcisering af sanktionshjemmel*

2.7.2.1. *Gældende ret*

Den følger af gældende § 21 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v. indebærer, at undervisningsministeren kan beslutte, at der ikke ydes tilskud til en fri grundskole, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravene i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler.

Der er i § 21 a en ikke udtømmende opregning af forhold, der kan lægges vægt på ved beslutningen. De i bestemmelsen nævnte forhold er 1) om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, 2) om skolens midler anvendes til formål uden for skolen, 3) om skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til de i 1) nævnte institutioner m.fl. eller 4) om skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er usædvanlig for skoleformen. Af bemærkningerne til bestemmelsen i § 21 a, jf. Folketingstidende 1995-96, tillæg A, side 5240, fremgår, at opremssningen i loven ikke er udtømmende, og det ikke kan udelukkes, at andre forhold, fx vedrørende skolens administration, vil kunne inddrages som moment i vurderingen af, om der er rimelig sikkerhed for, at lovens krav er opfyldt.

Tilsvarende bestemmelser fremgår af § 1, stk. 3, i lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser, § 47 i lov om efterskoler og frie fagskoler og § 12, stk. 6, i lov om produktionsskoler.

2.7.2.2. *Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning*

Af § 47 i lov om efterskoler og frie fagskoler fremgår det, at lejeforhold eller andre aftaler kan indgå blandt de forhold, der kan indgå i grundlaget for undervisningsministerens beslutning om, at der ikke ydes tilskud til en skole, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Af de almindelige bemærkninger til denne bestemmelse i afsnit 2.2.2., i lovforslag nr. L 50 af 5. oktober 2017, folketingssamling 2017-18, jf. Folketingstidende A, side 8, som vedtaget ved lov nr. 1568 af 19. december 2017, fremgår, at tilsvarende præcisering ved førstkommande lejlighed vil blive foreslået indarbejdet i de andre tilsvarende bestemmelser.

På den baggrund foreslås der en ændring af § 21 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorved det præciseres, at lejeforhold eller andre aftaler er blandt de forhold, der

kan indgå i vurderingen af, hvorvidt der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Forslaget indebærer, at lejeforhold og andre aftaler eksplicit sammen med de forhold, der er nævnt i gældende § 21 a, nr. 1-4, vil indgå i undervisningsministerens samlede vurdering af, om skolen ved sin adfærd har udvist forhold, der skaber mistanke om overtrædelser i en grad, så der skønnes at være behov for et indgreb, hvorved der ikke ydes tilskud til skolen.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 11, og bemærkningerne hertil.

2.7.3. Bestemmelse gældende for frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud

2.7.3.1. Gældende ret

Det følger af den gældende § 33, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en række af lovens bestemmelser ikke gælder for frie grundskoler, som ikke modtager statstilskud efter loven. Det er lovens bestemmelser i § 5, § 7, kapitel 4 bortset fra § 23, kapitlerne 5 og 6 bortset fra § 31 og § 37, stk. 4-6, der ikke gælder for de frie grundskoler, som ikke modtager statstilskud efter denne lov.

Det betyder bl.a., at lovens § 20 b, 1. pkt., der er placeret i lovens kapitel 4, ikke gælder for de frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud. Bestemmelsen i § 20 b, 1. pkt., vedrører skolernes oplysningsforpligtelser overfor undervisningsministeren, der kan indhente alle oplysninger fra skolerne til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik.

Der er således i gældende lov ikke en bestemmelse om oplysningsforpligtelser for frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud.

2.7.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det foreslås med forslaget, at bestemmelsen i § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v. udvides til også at gælde for de frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud. Henset til, at frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud, i lighed med skolerne, der modtager statstilskud, er omfattet af det statslige tilsyn efter lovens §§ 9 f-h findes det mest hensigtsmæssigt, at alle frie grundskoler omfattet af tilsynet er undergivet den samme oplysningsforpligtelse overfor undervisningsministeren.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 13, og bemærkningerne hertil.

2.7.4. Præcisering af regler om mulighed for befording af friskoleelever

2.7.4.1. Gældende ret

Det følger af den gældende bestemmelse i § 17, stk. 5, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en kommunalbestyrelse, der i henhold til § 26 i lov om folkeskolen, har etableret befording for folkeskoleelever med skolebus, kan beslutte, at elever ved frie grundskoler kan benytte denne. Det fremgår af § 17, stk. 5, 2. pkt., at kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling herfor.

Bestemmelsen indebærer, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at elever på frie grundskoler kan benytte en skolebus, som er etableret til elever i folkeskolen. Det betyder, at kommunalbestyrelsen kan udnytte ledig kapacitet i skolebusser. Kommunalbestyrelsen beslutter selv vilkårene for ordningen. Kommunalbestyrelsen beslutter ligeledes selv, hvilken betaling den vil opkræve for benyttelsen. Om baggrunden mv. henvises til bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 740 ff, lovforslag nr. L 31 fremsat den 6. oktober 2005 (vedtaget som lov nr. 1425 af 21. december 2005).

2.7.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Af § 5, stk. 2, i lov om trafikskoler fremgår det, at den enkelte kommune for ruter, der oprettes til befording af børn i henhold til lov om folkeskolen, kan beslutte, at der kan medtages andre passagerer. Ruten skal planlægges ud fra skoleformål, og der må ikke opkræves betaling fra passagererne for brug af ruten.

Bestemmelsen betyder, at kommunerne har mulighed for en bedre kapacitetsudnyttelse af den skolebuskørsel, som de selv varetager. Det er et krav, at den enkelte rute skal planlægges ud fra skoleformål og der må ikke opkræves betaling fra passageren for brug af ruten. Det sidste er begrundet i, at det ikke skal være muligt for kommunerne med baggrund i bestemmelsen at oprette ruter, som har et andet formål, nemlig at fungere som offentlig servicetrafik. Om baggrunden for bestemmelsen henvises til bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om trafikskoler og lov om vægtafgift af motorkøretøjer m.v., jf. Folketingstidende 2013-2014, A, side 8, lovforslag nr. L 136 fremsat den 19. februar 2014 (vedtaget ved lov nr. 745 af 25. juni 2014).

Undervisningsministeriet finder på denne baggrund, at bestemmelsen om mulighed for at medtage friskolebørn i skolebusser, der er oprettet til befording af børn i henhold til lov om folkeskolen, bør være i overensstemmelse med den generelle bestemmelse i lov om trafikskoler § 5, stk. 2, jf. lovbekendtgørelse nr. 323 af 20. marts 2015, således at der ikke må opkræves betaling for brug af ruten.

På denne baggrund foreslås det, at bestemmelsen i § 17, stk. 5, 2. pkt. ophæves. Dette betyder, at der kommer klarhed om, at kommunalbestyrelsen heller ikke for friskoleelever er berettiget til at opkræve betaling, hvis børnene medtages i en skolebus etableret i henhold til folkeskolelovens § 26.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6, og bemærkningerne hertil.

2.7.5. Finansieringsomlægning af Barselsfond

2.7.5.1. Gældende ret

Det følger af den gældende § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at driftstilskudsbevillingen til de frie grundskoler fradrages de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden. Baggrunden for den gældende bestemmelse er, at den statslige barselsfond er en bevillingsfinansieret ordning. Fra 2017 er ordningen imidlertid omlagt fra en bevillingsfinansieret ordning til en bidragsfinansieret ordning, således at der fremover ikke skal ske fradrag for bidrag til Barselsfonden i driftstilskudsbevillingen. Til finansiering af barselsfondsordningen efter omlægningen opkræver Statens Administration fra 2017 bidrag direkte fra institutionerne omfattet af Barselsfonden, herunder de frie grundskoler.

Ved tekstanmærkning 220 til § 20 til finanslov for 2018 er § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. fraveget, således at der ikke foretages fradrag for bidrag til Barselsfonden ved fastsættelse af de frie grundskolers driftstilskudsbevilling for 2018.

På finansloven for 2017 er der som hidtil sket fradrag for de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden i driftstilskudsbevillingen for 2017 til de frie grundskoler.

2.7.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det foreslås at ændre § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., med virkning fra 1. januar 2019, så det ikke længere vil fremgå af loven, at driftstilskudsbevillingen skal reduceres med de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden som følge af finansieringsomlægningen.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

2.7.6. Konsekvensændring

I § 34, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. foreslås en konsekvensændring af en paragrafhenvielse som følge af en ændring af lov om social service ved lov nr. 379 af 27. april 2016 om ændring af lov om social service (Revision af hjemmetræningsordningen, herunder præcisering af kravet om udredning, fastsættelse af krav om inddragelse af sundhedsfaglige kompetencer, præcisering af reglerne for tabt arbejdsfortjeneste m.v.).

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 14, og bemærkningerne hertil.

2.7.7. Ændring i folkeskoleloven – opfyldelse af undervisningspligten

2.7.7.1. Gældende ret

Det følger af folkeskolelovens § 33, stk. 2, hvor undervisningspligten kan opfyldes for børn, der ikke deltager i folke-

skolens undervisning. Bestemmelsen indebærer bl.a., at børn, der følger undervisningen i en anmeldt fri grundskole, ikke skal deltage i folkeskolens undervisning.

2.7.7.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Med indførelse af en godkendelsesordning for nye frie grundskoler i perioden frem til 1. august 2029 vil nye frie grundskoler i den periode både skulle være anmeldt og godkendt. Det foreslås derfor, at bestemmelsen i folkeskolelovens § 33, stk. 2, 1. pkt., ændres så det fremgår, at undervisningspligten kan opfyldes i frie grundskoler, hvorved vil forstås sådanne som er omfattet af friskoleloven. Ændringen indebærer ingen realitetsændringer med hensyn til mulighederne for at opfylde undervisningspligten i frie grundskoler.

Der henvises til lovforslagets § 2, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

2.7.8. Ændring i folkeskoleloven – videregivelse af oplysninger til brug for befordringskort

2.7.8.1. Gældende ret

Det følger af folkeskolelovens § 26, stk. 1, at kommunalbestyrelsen i visse tilfælde skal sørge for befordring mellem elevens skole eller institution og hjemmet eller dets nærhed. Befordringsforpligtelsen kan efter folkeskolelovens § 26, stk. 5, opfyldes ved at henvise eleverne til offentlige trafikmidler eller ved at godtgøre deres udgifter til egen befordring. Folkeskoleloven tager ikke stilling til kommunernes praktiske arrangementer omkring elevernes transport, herunder eventuel inddragelse af trafikelskaber til opgaven omkring udstedelse af befordringskort til eleverne.

2.7.8.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Med tilføjelsen af »Kommunalbestyrelsen kan til brug for udstedelse af befordringskort til elever videregive oplysninger om elevens navn, adresse og CPR-nummer til private, der administrerer befordringsordninger« i folkeskolelovens § 26, stk. 5, foreslås det præciseret, at kommunalbestyrelsen til brug for udstedelse af eventuelle befordringskort til elever som led i henvisning af elever til kollektive trafikmidler kan videregive de fornødne oplysninger om elevernes navn, adresse og CPR-nummer til private, der administrerer sådanne kortordninger. Videregivelsen af personoplysninger skal ske i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelseslovgivningen.

Samtidig bringes afgrænsningen af kommunalbestyrelsens opfyldelse af befordringsforpligtelsen i overensstemmelse med de faktiske forhold ved en præcisering af, at befordringen af elever alt efter omstændighederne både kan ske ved kollektive samfærdselsformer, der har til formål at befordre et større antal passagerer ad gangen, og ved taxikørsel mv. af enkelte elever.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer merudgifter på 5 mio. kr. årligt fra 2018 og frem til løsning af de nye og mere omfattende tilsynsopgaver som led i et styrket tilsyn med de frie grundskoler, herunder 2 mio. kr. til flere uanmeldte tilsynsbesøg.

Med aftale af 7. november 2017 mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrket tilsyn med de frie grundskoler afsættes 5 mio. kr. årligt fra 2018 til finansiering af merudgifterne.

Med lovforslaget ophæves bestemmelsen i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling for elever ved frie grundskoler, hvis børnene medtages i en skolebus etableret i henhold til folkeskolelovens § 26. Dermed vil forslaget kunne indebære kommunale mindreindtægter, som dog vurderes at være helt marginale. Forslaget er derfor udgiftsneutralt for kommunerne.

Forslaget om at ophæve bestemmelsen om fradrag for bidrag til Barselsfonden ved fastsættelse af det gennemsnitlige driftstilskud til de frie grundskoler har ingen økonomiske konsekvenser for staten, idet bidraget til Barselsfonden i stedet opkræves direkte fra de frie grundskoler.

Ordningen med den statslige Barselsfond har samlet set været underfinansieret, og der opkræves derfor fremadrettet flere midler. Det er dog ikke en følge af dette lovforslag.

Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser for regionerne.

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for kommunerne og regionerne.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslevet m.v.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget medfører statslige merudgifter på 5 mio. kr. årligt fra 2018 og frem.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslevet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslevet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen

Lovforslaget har ingen konsekvenser for erhvervslevet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Den foreslåede godkendelsesordning ved oprettelse af nye skoler indebærer, at der stilles en række krav til udarbejdelse af materiale til de borgere, der ansøger om at få en ny fri grundskole godkendt. Ordningen får ikke konsekvenser for frie grundskoler, der er anmeldt efter de gældende regler.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden 29. november 2017 – 5. januar 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.: Børne- og Ungdomspædagogerne Landsforbund (BUPL), Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Danmarks Evalueringsinstitut, Danmarks Lærerforening, Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier, Dansk Friskoleforening, Danske Skoleelever, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig, Efterskoleforeningen, Foreningen Frie Fagskoler, Foreningen af katolske skoler i Danmark, Foreningen af Kristne Friskoler, Foreningsfællesskabet Ligeværd, Frie Skolers Lærerforening, FSR – danske revisorer, Institut for Menneskerettigheder, KL, Landdistrikternes Fællesråd, Lilleskolerne, Lærernes Centralorganisation, Rigsrevisionen, Rådet for Børns Læring, Rådet for Etniske Minoriteter, Skole og Forældre, Studievalg Danmark og UU Danmark.

Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Der foreslås med dette ændringspunkt indført en midlertidig godkendelsesordning for nye frie grundskoler, der bygger ovenpå den gældende anmeldelsesordning.

Efter gældende § 8, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. skal oprettelsen af en fri grundskole anmeldes for kommunalbestyrelsen i skolekommunen og for Undervisningsministeriet. Det sikres hermed, at såvel skolekommunen som Undervisningsministeriet har overblik over de frie grundskoler, hvor undervisningspligten i henhold til folkeskolelovens §§ 32-34 kan opfyldes.

Det følger af gældende § 8, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at anmeldelse af en ny skole, der ønsker statstilskud, skal indgives til Undervisningsministeriet senest den 15. august året forud for skoleårets start, dvs. en skole, der vil starte den 1. august 2018 skal være anmeldt senest den 15. august 2017 osv. Der skal ved anmeldelsen indbetales et depositum til Undervisningsministeriet.

Der er i medfør af bemyndigelsen i gældende § 8, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. i kapitel 1 i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v. fastsat regler om fremgangsmåden ved oprettelsen af frie grundskoler, der ønsker statstilskud.

Proceduren ved oprettelsen af en fri grundskoler med statstilskud indebærer således i dag, at der senest den 15. august året forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, til ministeriet skal være indbetalt 1. rate af depositum på 20.000 kr. og fremsendt et anmeldesskema med oplysninger om skolens navn, beliggenhed og initiativtagere samt det forventede elevtal fordelt på klassetrin for de første skoleår pr. 5. september og oplysninger om skolen skal have en kostafdeling.

Senest den 1. februar forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, skal der til ministeriet være indbetalt 2. rate af depositum på 10.000 kr. og fremsendt vedtægt, hvis bestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse skal godkendes af undervisningsministeren, jf. § 2, stk. 1, nr. 2, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18.

december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v.. Vedtægtsbestemmelserne skal være i overensstemmelse med de regler herom ministeren kan fastsætte efter § 5, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Senest den 1. juni forud for det skoleår, for hvilket skolen ønsker statstilskud, skal skolen til ministeriet fremsende et oplysningsskema med oplysninger om skolens navn, skolelederen, klassetrin, lokaleforhold, herunder omfang, skoleejendommens adresse og skolens revisor, jf. § 2, stk. 1, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v.. Endvidere skal der være dokumentation for, at skolens bygninger er godkendt af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder til skole- og undervisningsformål. Det følger af § 2, stk. 2-4, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v., at depositummet på samlet 30.000 kr. tilbagebetales, når det i forbindelse med indberetningen til tilskudsberegningen i september måned er konstateret, at den nye skole opfylder lovens mindstelevtalskrav. Der beregnes ikke renter af det indbetalte beløb. Hvis en ny skole ikke modtager tilskud, så tilfalder depositummet statskassen, jf. § 2, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v. Hvis skolen genanmeldes for det følgende skoleår efter reglerne herom, herunder fristerne, så kan det i forvejen indbetalte depositum genanvendes, hvis begge rater var rettidigt indbetalt. Genanvendelsen kan dog højst ske to gange, jf. § 2, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v. Det bemærkes, at den midlertidige godkendelsesordning ikke ændrer ved reglerne om depositummet. Hvis en anmeldt skole således ikke godkendes, vil depositummet kunne genanvendes ved en genanmeldelse, hvor en ny godkendelsesproces iværksættes.

Den nuværende anmeldelsesordning betyder, at en fri grundskole uden statstilskud alene skal anmeldes til skolekommunen og Undervisningsministeriet. Der er fastsat frister for anmeldelsen og en fri grundskole uden statstilskud kan således begynde sin skole- og undervisningsvirksomhed, når den er anmeldt.

En fri grundskole, der ønsker statstilskud, skal opfylde en række betingelse for at modtage statstilskud. Skolen skal indsende de ovenfor angivende oplysninger til ministeriet, betale et depositum og have en vedtægt, hvis bestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse er godkendt af undervisningsministeren ved oprettelsen.

Det er Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på undervisningsministerens vegne påser, at anmeldelsen af en fri grundskole, der ønsker statstilskud, er ledsaget af de krævede oplysninger og som godkender vedtægtsbestemmelser om skolens styrelse og om fremgangsmåde ved nedlæggelse. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan i forbindelse med en anmeldelse om oprettelse af en ny fri grundskole, der ønsker at modtage statstilskud, udelukkende påse, om anmeldelsen indeholder de krævede oplysninger. Styrelsen skal ikke påse, om oprettelsen af den pågældende skole i øvrigt skønnes hensigtsmæssig, eller om der er et konkret behov for oprettelse af skolen, fx i tilfælde hvor der i forvejen er en eller flere frie grundskoler i samme område.

Med den foreslåede ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. ved indsættelse af en § 7 a foreslås det, at den nuværende anmeldelsesordning frem til den 1. august 2029, dvs. indtil skoleåret 2028/29, suppleres med en godkendelsesordning, hvorefter frie grundskoler, der anmeldes efter § 8 skal være godkendt af undervisningsministeren inden de kan starte undervisningen. Ordningen vil alene omfatte skoler, der anmeldes efter den 1. maj 2018, jf. i øvrigt bemærkninger til forslagens § 3, stk. 5.

Med den foreslåede bestemmelse i § 7 a, stk. 1, skal skoler, der anmeldes efter den gældende § 8 med henblik på at starte undervisningen inden den 1. august 2029 være godkendt af undervisningsministeren før undervisningen kan begynde.

Det foreslås således, at der indføres en midlertidig godkendelsesordning for nye frie grundskoler, der bygger ovenpå den gældende anmeldelsesordning. Godkendelsesordningen er af midlertidig karakter som følge af dens indgribende virkning over for de frie grundskoler. Ordningen skal gælde frie grundskoler, der anmeldes frem til den 1. august 2029, dvs. indtil skoleåret 2028/29, jf. den foreslåede § 3, stk. 5. Skoler, der ønsker statstilskud, og som er anmeldt med henblik på start pr. 1. august 2018, vil ikke blive omfattet af den nye godkendelsesordning, idet lovgivningen om ordningen først vedtages i foråret 2018, men Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vil i sin løbende tilsynsvirksomhed i 2018 have særlig opmærksomhed på nye skolars forhold.

Godkendelsesordningen vil omfatte alle nye skoler, der anmeldes frem til den 1. august 2029. Godkendelsesordningen vil også omfatte skoler, hvor undervisningsministeren i medfør af den gældende § 21 a i friskoleloven har besluttet, at deres tilskud i sin helhed bortfalder, men som i medfør af lovens § 21 b, 1. pkt., kan generhverve tilskudsretten i overensstemmelse med reglerne for nye skoler. Det bemærkes, at skolerne, hvor tilskud er bortfaldet i medfør af lovens § 21, stk. 2, og som efter § 21 b, 2. pkt., kan generhverve tilskudsretten, når de forhold, som har givet anledning til bortfald af tilskud er bragt i orden, ikke vil blive omfattet af godkendelsesordningen, og således ikke skal gennemgå en godkendelsesproces i forbindelse med en generhvervelse af tilskudsretten.

Ordningen skal sikre, at de betingelser, der følger af de gældende bestemmelser i lov om friskoler og private grundskoler m.v. er opfyldt ved oprettelsen af en ny fri grundskole.

Ordningen vil indebære, at nye skoler, der anmeldes med henblik på at starte undervisningen inden den 1. august 2029, skal være godkendt af undervisningsministeren før undervisningen kan begynde. Det vil betyde, at en fri grundskole uden statstilskud først kan påbegynde undervisningen, når den er godkendt af undervisningsministeren, selvom den er anmeldt efter den gældende anmeldelsesordning. Tilsvarende skal frie grundskoler, der ønsker statstilskud, også være godkendt af undervisningsministeren før undervisningen kan begynde. Det vil være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på undervisningsministerens vegne forestår godkendelsesprocessen og som træffer afgørelse om en godkendelse. Det bemærkes, at den foreslåede § 3, stk. 5, betyder, at skoler, der inden den 1. maj 2018 har indgivet anmeldelse med henblik på at starte skolevirksomhed senest fra skoleåret 2018/19, ikke er omfattet af forslagens § 1, nr. 1.

Godkendelsesordningen vil alene indebære et krav om godkendelse for at drive skole- og undervisningsvirksomhed omfattet af lov om friskoler og private grundskoler m.v. som fri grundskole, men ikke berører rammerne for at drive sådan skole- og undervisningsvirksomhed som hjemmeundervisning omfattet af kapitel 8 i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Godkendelsesordningen ændrer ikke ved den frie etableringsret for frie grundskoler inden for lovgivningens rammer. Der skal således fortsat ikke foretages en hensigtsmæssigheds- eller behovsvurdering af den enkelte nye frie grundskole, men alene påses, at de opstillede krav til skolens virksomhed er opfyldt. Undervisningspligten efter folkeskolelovens §§ 32-34 kan opfyldes både på frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud, og på frie grundskoler, der ønsker statstilskud, hvorfor godkendelsesordningen omfatter alle frie grundskoler. Det bemærkes særligt, at godkendelsesordningen ikke indebærer en forudgående kontrol med kravet i § 1, stk. 2, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter frie grundskoler giver en undervisning, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

En afgørelse om, at en skole ikke kan godkendes som fri grundskole forudsætter, at der er tale om væsentlige forhold, der har en ikke ubetydelig vægt i forhold til skolens samlede virksomhed, således at der er proportionalitet mellem manglen og retsvirkningen. Vurderingen skal derfor træffes på et velunderbygget grundlag og må bygge på en helhedsvurdering af de foreliggende oplysninger. En ny skoles undladelse af at fremsende dokumenter med de fastsatte oplysninger til ministeriet vil imidlertid altid være et væsentligt forhold. Fx hvis den nye skole ikke søger at afhjælpe en manglende oplysning, vil det kunne være en tilstrækkelig grund for ministeren til at konkludere, at det ikke er dokumenteret, at skolen kan forvente at overholde kravene i loven.

Med den foreslåede bestemmelse i § 7 a, stk. 2, fastsættes rammerne for undervisningsministerens godkendelse efter

den foreslåede § 7 a, stk. 1. Med godkendelsesordningen skal det påses, at en nyoprettet fri grundskole kan forventes at tilrettelægge sin virksomhed, så den lever op til frihed og folkestyre-kravet i § 1, stk. 2, 2. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Ved ordningen skal det endvidere påses, at nye frie grundskoler, der ønsker statstilskud, vil kunne opfylde uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2, hvorefter skolen i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode, samt evt. bruges til befordringsordninger for skolens elever. Ved godkendelsen skal den nye frie grundskole derfor vurderes i forhold til de forhold, der er nævnt i de foreslåede § 7 a, stk. 2, og en ny fri grundskole, der ønsker statstilskud desuden i forhold til det foreslåede nr. 4.

Det foreslåede *nr. 1* fastsætter, at det skal påses om det kan forventes, at den nye skoles formål og virke vil være i overensstemmelse med lovens § 1, stk. 2, 2. pkt., dvs. frihed og folkestyre-kravet. Undervisningsministeren skal derfor ved godkendelsen påse, at der det er dokumenteret, at det kan forventes, at den nye skole vil opfylde betingelserne i loven for at være en fri grundskole med statstilskud eller en fri grundskole, der ikke modtager statstilskud. Det skal derfor som led i godkendelsesprocessen undersøges, hvorvidt en ny fri grundskole kan forventes at tilrettelægge sin virksomhed, så den lever op til frihed og folkestyre-kravet om, at skolerne i hele deres virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikler og styrker elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Med den foreslåede *nr. 2* skal undervisningsministeren påse, om personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller har haft et virke, der ikke er forenelig med frihed og folkestyre-kravet, og som konkret må vurderes at kunne få betydning for den nye skoles opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet.

Undervisningsministeren skal ved godkendelsen påse, hvorvidt personkredsen bag den nye skole kan forventes at påvirke skolen på en måde, så den ikke overholder frihed og folkestyre-kravet. Det kan fx være, hvis der i bestyrelsen eller blandt skolens medarbejdere er personer, der har eller tidligere har haft tilknytning til en fri grundskole, der ikke længere er en fri grundskole eller som har fået påbud som følge af, at den ikke opfyldte frihed og folkestyre-kravet eller som lukkede under et tilsyn hermed, uden at der blev taget stilling til overholdelsen af kravet. Det kan også være tilfældet, hvis de pågældende har eller har haft tilknytning til en forening, hvis tilknytning til fri grundskole har haft betydning i en tilsynssag om opfyldelsen af frihed og folkestyre-kravet,

hvor der var sanktioner overfor den frie grundskole. Det vil derfor indgå i vurderingen, hvorvidt personkredsen eller væsentlige dele deraf bag en ny skole tidligere har været involveret i aktiviteter på en fri grundskole, der har indebåret overtrædelse af frihed og folkestyre-kravet, hvorfor der kan være risiko for, at der vil kunne opstå tilsvarende problemer på den nye skole.

Hvis der blandt bestyrelsesmedlemmer eller medarbejdere på en ny skole er personer, der har haft sådan en tilknytning skal det overvejes, hvorvidt denne tilknytning må vurderes at have konkret betydning for den nye skoles overholdelse af frihed og folkestyre-kravet. Elementer i sådan en vurdering vil bl.a. være de pågældendes funktion på den tidligere skole, herunder i forhold til det forhold, der gav anledning til, at der blev indledt en tilsynssag med dens overholdelse af frihed og folkestyre-kravet, og de pågældendes funktioner på den nye skole. Endvidere vil indgå, hvorvidt der er tale om nyere forhold eller ældre forhold.

Som eksempler på forhold, der vil kunne give anledning til bekymring kan nævnes ansættelse af en skoleleder eller lærer, der tidligere har været skoleleder eller lærer på en anden skole, hvor fx vedkommendes udtalelser eller brug af undervisningsmateriale har været et element i en tilsynssag om frihed og folkestyre-kravet. Som eksempler på forhold, der normalt ikke vil give anledning til bekymring vil være en ny skoles ansættelse af en lærer eller pedel, der tidligere har været lærer eller pedel på en anden skole, hvor der blev truffet afgørelse om, at skolen ikke længere var omfattet af lovens regler om frie grundskoler som følge af overtrædelse af frihed- og folkestyrekravet, men hvor vedkommende ikke havde noget at gøre med de forhold, der var baggrunden for afgørelsen herom.

Med den foreslåede *nr. 3* skal undervisningsministeren påse, om der er gennemsigtighed omkring sammensætningen af en eventuel skolekreds el. lign. En eventuel skolekreds er den kreds af personer, der står bag oprettelsen af en ny skole og som er enige i skolens idegrundlag og som har interesse for at støtte det arbejde, der skal foregå på skolen. Sammensætningen af en eventuel skolekreds er derfor af interesse for Undervisningsministeriets vurdering af skolens forhold til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet for skoler, der ønsker at modtage statstilskud. For tilsynet med frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet vil sammensætningen af skolekredsen kunne indgå i vurderingen af, hvorvidt der er personer, der tidligere har haft tilknytning til en fri grundskole, der ikke overholdt frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet eller foreninger, der havde tilknytning til en sådan skole.

Med den foreslåede *nr. 4* skal undervisningsministeren påse, om den nye skole, hvis den ønsker statstilskud, vil kunne opfylde uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2. Undervisningsministeren skal ved godkendelsen påse, hvorvidt den nye skole kan forventes at kunne opfylde uafhængighedskravet. Det skal derfor som led i godkendelsesprocessen undersøges, hvorvidt en ny fri grundskole kan forventes i sit

virke som selvejende uddannelsesinstitution at være uafhængig, og dens midler alene komme dens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Ved vurderingen heraf må indgå om skolen vil indgå i fællesskaber eller samarbejder, hvor skolen vil kunne blive udsat for en påvirkning, der ikke er forenelig med uafhængighedskravet, herunder fx påvirkning i forhold til skolens pædagogiske linjer eller dens forvaltning af sine midler. I vurderingen heraf må også for en ny fri grundskole, der ønsker statstilskud, indgå, hvorvidt skolen vil indgå aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, på vilkår, der er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår eller andre økonomiske arrangementer, hvorved skolens midler kan bruges til formål uden for skolen. Det vil også indgå i undersøgelserne, hvorvidt den nye skole påtænker at leje lokaler fra en udlejer, der tidligere har udlejet lokaler til en fri grundskole, hvor der blev truffet afgørelse om, at skolen som følge af manglende overholdelse af uafhængighedskravet i forhold til den pågældende udlejer ikke længere kunne være en fri grundskole eller modtage statstilskud som sådan. Endvidere kan skolens budgetter indgå i vurderingen, fx hvis budgetterne forudsætter store donationer, så kan det være et tegn på, at skolen ikke er uafhængig.

Med den foreslåede § 7 a, stk. 3, vil undervisningsministeren kunne fastsætte nærmere regler ved behandlingen af en ansøgning om godkendelse, herunder om kravene til materiale, der skal indsendes til brug for behandlingen og frister for indsendelse heraf. Det er hensigten at fastsætte fristerne således, at en fri grundskole, der vil påbegynde sin virksomhed til starten af et nyt skoleår den 1. august vil kunne have en afgørelse om godkendelse med udgangen af april måned, hvorfor det forventes, at det sidste materiale skal være fremsendt til ministeriet senest i februar måned. Hvis der er mangler ved det materiale en skole indsender til brug for godkendelsesprocessen vil en godkendelse evt. først kunne ske senere end udgangen af april måned.

Der er nedsat en ekstern arbejdsgruppe, der skal give input og rådgivning til, hvilke grundlovssikrede rettigheders overholdelse en ny skole skal forholde sig til i forbindelse med dens oprettelse. Arbejdsgruppens rapport vil efterfølgende blive forelagt aftaltpartierne bag aftalen af 7. november 2017 og indgå i grundlaget for udarbejdelsen af en bekendtgørelse om, hvilket materiale en ny fri grundskole skal indsende til brug for godkendelsesprocessen. Det er hensigten, at reglerne skal vedrøre krav til redegørelser fra den nye skole om dens overvejelser i forhold til overholdelse af frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet samt minimumsoplysninger til brug for en godkendelse, hvorfor undervisningsministeren kan bede en ny skole om yderligere oplysninger. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis det fremsendte materiale giver anledning til, at der er yderligere forhold, der vurderes at burde afklares som led i godkendelsesprocessen. Der vil endvidere være en række faktuelle oplysninger udover dem, der allerede indsendes under den gældende anmeldelsesordning, der skal indsendes i forbindelse med godkendelsesprocessen. Kravene til disse oplysninger vil bl.a. kunne omfatte det samme materiale som skal

indsendes til brug for godkendelse af nye efterskoler og frie fagskoler til tilskud, dvs. fx referat af det stiftende møde for den nye skole og eventuelle efterfølgende møder i skolekreds eller lign., referater af bestyrelsesmøder, i fald der er en skolekreds dokumentation for, at alle skolekredsmedlemmer har betalt et evt. kontingent, erklæring fra bestyrelsesmedlemmerne om deres opfyldelse af habilitetskravene i lovens § 5, stk. 8 og 9, oplysninger om købs- eller lejeaftaler om skolens bygninger og lokaler og et etableringsbudget og driftsbudget for de førstkommende tre regnskabsår.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.1.

Til nr. 2

Det følger af friskolelovens § 9 d, stk. 5, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse samt donationens størrelse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer, dvs. fra såvel navngivne som eventuelle anonyme donatorer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Idet tilsynserklæringerne offentliggøres på skolernes hjemmeside, vil de nævnte oplysninger vedrørende donatorer og donationer fremgå af skolens hjemmeside.

Tilsvarende oplysninger skal endelig fremgå af skolens årsrapport. Beløbet skal opgøres ekskl. moms (fx hvis donationen gives som en refusion ved et indkøb). Kravet omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, men også donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme mv., der skal opgøres til markedsværdien. De nærmere regler herom følger af bekendtgørelse nr. 1348 af 23. november 2016 om regnskab for efterskoler, frie fagskoler, frie grundskoler, private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) m.v., kombinerede skoler og produktionsskoler

Kravene om oplysninger om donationer i tilsynserklæringen, herunder også på skolens hjemmeside, og i årsrapporter omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, og donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme m.v., der skal opgøres til markedsværdien.

Det foreslås, at i § 9 d, stk. 5, 3. pkt., udgår ”om størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. eksklusive moms” at udgå som en konsekvens af den foreslåede ændring i § 1, nr. 12, hvorefter frie grundskoler ikke må modtage anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms fra en donator. Idet skolerne dermed ikke længere vil kunne modtage anonyme donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms foreslås det, at den tilsynsførende derfor ikke længere i tilsynserklæringen skal oplyse om sådanne anonyme

me donationer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 3

Det følger af friskolelovens § 9 d, stk. 5, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse samt donationens størrelse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer, dvs. fra såvel navngivne som eventuelle anonyme donatorer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Idet tilsynserklæringerne offentliggøres på skolernes hjemmeside, vil de nævnte oplysninger vedrørende donatorer og donationer fremgå af skolens hjemmeside.

Tilsvarende oplysninger skal endelig fremgå af skolens årsrapport. Beløbet skal opgøres ekskl. moms (fx hvis donationen gives som en refusion ved et indkøb). Kravet omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, men også donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme mv., der skal opgøres til markedsværdien. De nærmere regler herom følger af bekendtgørelse nr. 1348 af 23. november 2016 om regnskab for efterskoler, frie fagskoler, frie grundskoler, private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseksamen (hf-kurser) m.v., kombinerede skoler og produktionsskoler

Kravene om oplysninger om donationer i tilsynserklæringen, herunder også på skolens hjemmeside, og i årsrapporter omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, og donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme m.v., der skal opgøres til markedsværdien.

Idet forbuddet mod anonyme donationer kun skal gælde i perioden indtil 31. juli 2029, jf. den foreslåede § 3, stk. 4, så foreslås det, at gældende ordning efter friskolelovens § 9 d, stk. 5, 3. pkt., igen skal finde anvendelse fra 2029.

Det vil betyde, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse samt donationens størrelse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer, dvs. fra såvel navngivne som eventuelle anonyme donatorer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 4

Det følger af § 9 f i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler overholder lovens § 1, stk. 2, § 1 a og § 2, stk. 3, 1. pkt. Tilsynet omfatter således stå mål med-kravet, dvs. hvorvidt frie grundskoler giver en undervisning inden for børnehaveklasse og 1.-9. klassetrin, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. lovens § 1, stk. 2, 1. pkt., og skolernes overholdelse af frihed og folkestyrekravet, hvorefter skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene, jf. lovens § 1, stk. 2, 2. pkt. Tilsynet omfatter også skolernes fastsættelse af slutmål for undervisning, udarbejdelsen af undervisningsplaner og fastsættelse af delmål for undervisning i dansk, regning/matematik, engelsk, geografi, biologi og fysik/kemi, jf. lovens § 1 a.

Endeligt omfatter det almindelige tilsyn overholdelsen af, at undervisningssproget er dansk, medmindre der er tale om en tysk mindretalsskole, hvor undervisningssproget er tysk, eller en skole, der af ministeriet har fået godkendt et andet undervisningssprog, jf. lovens § 2, stk. 3. Tilsynet er af overordnet karakter og består både af stikprøvevis undersøgelser og screeninger og enkeltsagstilsyn, hvor skolen er bedt om at redegøre for et eller flere forhold. Tilsynet varetages af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Ved behandling af en tilsynssag vil styrelsen bl.a. inddrage relevante oplysninger, som styrelsen har om skolen, herunder fx tidligere henvendelser om skolen, tilsynssager, tilsynserklæringer, evalueringer, skolens hjemmeside og andre tilgængelige oplysninger om skolen og dens bestyrelse, ledelse og ansatte.

Hvis Styrelsen for Undervisning og Kvalitet på baggrund af det almindelige tilsyn ikke i tilstrækkelig grad er betrygget i, at en skole overholder stå mål med-kravet og frihed og folkestyrekravet, fordi skolen ikke umiddelbart har formået at redegøre for det rejste forhold, der har givet styrelsen anledning til tvivl, kan styrelsen føre et skærpet tilsyn med skolen, jf. § 9 g, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Når styrelsen har en skole under skærpet tilsyn overtager styrelsen de facto den lokale tilsynsførendes rolle med at vurdere skolens efterlevelse af kravene. Styrelsens tilsyn med undervisningen på en skole under skærpet tilsyn har styrket fokus på, om undervisningen ikke alene opfylder stå mål med-kravet, men også bidrager til skolens opfyldelse af frihed og folkestyrekravet i hele skolens virke.

De nærmere regler om processen ved et skærpet tilsyn er fastsat i bekendtgørelse nr. 6 af 3. januar 2017 om Styrelsen for Undervisning og Kvalitets skærpede tilsyn med undervisningen på en fri grundskole.

Styrelsen beslutter inden for rammerne af loven og bekendtgørelsen, hvorledes det skærpede tilsyn skal gennemføres,

men i et skærpet tilsyn indgår altid både opfyldelse af stå mål med-kravet og frihed og folkestyre-kravet. En mere indgående undersøgelse af frihed og folkestyre-kravet vil kun ske i tilfælde, hvor det konkret vurderes relevant.

For så vidt angår tilsynet med om en skole opfylder frihed og folkestyre-kravet fremgår det af bekendtgørelsens § 6, at der i vurderingen heraf kan indgå alle dele af skolens virksomhed, herunder skolens undervisning og forholdene på skolen i øvrigt. Når et skærpet tilsyn med frihed og folkestyre-kravet iværksættes vil styrelsen altid deltage som observatør i skolens bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremøder, herunder undersøge om alle bestyrelsesmedlemmer behersker dansk i skrift og tale, undersøge skole-hjem-samarbejdet og gennemføre flere tilsynsbesøg, hvoraf mindst ét er uanmeldt. Endvidere kan styrelsen fx vælge at afholde samtaler med elever på skolen uden tilstedeværelse af skolens lærere eller andet personale og inddrage oplysninger fra kommunen eller andre myndigheder.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 8, at et tilsynsforløb i forbindelse med et skærpet tilsyn normalt gennemføres inden for en tre-måneders periode. Der gennemføres som led i et skærpet tilsyn besøg på skolen og det kan ske med eller uden forudgående varsel. Der skal som led i et skærpet tilsyn gennemføres mindst et uanmeldt tilsynsbesøg på skolen, og hvis tilsynet forløber over en længere periode end tre måneder, aflægges der mindst et uanmeldt tilsynsbesøg pr. kvartal.

Tilsynets hovedområder ved vurderingen af frihed og folkestyre er fastsat i bekendtgørelsens bilag 2. Heraf fremgår bl.a., at bestemmelsen om, at skolen skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre m.v., går på tværs af alle fag og fagområder og omfatter hele skolens virke. Styrelsens undersøgelser omfatter bl.a. følgende hovedområder: Skolens grundholdning, skolens mål og intentioner, skolens undervisning og læreprocessen, udbytte af undervisningen og skolens samlede virksomhed. Som en del af skolens hele virke anses også skolens egen vægtning af samarbejde mellem lærere, forældre og elever, og hvilken betydning skolen tillægger det at arbejde med elevernes medindflydelse på skolens dagligdag.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan afslutte et skærpet tilsyn uden bemærkninger. Endvidere kan der udstedes et påbud til skolen om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed, jf. § 24 a, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Det følger af lovens § 21, stk. 2, at undervisningsministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvist eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvist. Endelig er det fastsat i lovens § 9 h, at finder undervisningsministeren på baggrund af et skærpet tilsyn, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en skole opfylder kravene i lovens § 1, stk. 2, 1. eller 2. pkt., kan ministeren træffe afgørelse om, at skolen ikke længere omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven. Eventuel fortsat undervisning på skolen af børn i den undervisningspligtige alder vil

herefter være omfattet af lovens kapitel 8 om hjemmeundervisning.

Den foreslåede bestemmelse i § 9 h, stk. 2, indebærer en styrkelse af tilsynet, idet der kan træffes afgørelse om, at en skole ikke længere omfattes af reglerne om frie grundskoler, og dermed ikke længere kan modtage statstilskud som sådan, hvis der er helt åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at en fri grundskole åbenlyst ikke overholder frihed og folkestyre-kravet.

Ændringen betyder, at der i sager, hvor der er kendskab til overtrædelser af frihed og folkestyre-kravet ikke først skal gennemføres et skærpet tilsyn, der normalt tager tre måneder at gennemføre, hvorfor der selv i sager, hvor der er helt åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet, vil gå over 3 måneder fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet bliver bekendt med disse forhold til, at der kan træffes afgørelse om, at skolen ikke længere kan være omfattet af reglerne om frie grundskoler og modtage statstilskud som sådan. Henset til formålet med frihed og folkestyre-kravet, der skal sikre, at en fri grundskole ikke gør eleverne uegnede til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, vurderes det, at der i klare sager bør være mulighed for at træffe afgørelse om, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en skole opfylder frihed og folkestyre-kravet.

Forslaget indebærer således, at når Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har tilsynssager om overholdelse af frihed og folkestyrekravet, kan styrelsen træffe afgørelse om, at skolen ikke længere kan omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven, selvom styrelsen ikke har ført et forudgående skærpet tilsyn med skolen hvis der er helt åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet. Den foreslåede adgang vil også kunne bruges i tilfælde, hvor et skærpet tilsyn afbrydes.

Forslaget vil fremme en hurtigere sagsgang, hvor der er åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at en fri grundskole åbenlyst ikke overholder frihed og folkestyre-kravet. Det vil eksempelvis være i de tilfælde, hvor en eller flere af skolens bestyrelsesmedlemmer, ledere og lærere har ytret sig sin støtte til fx terror eller lignende forhold, der efter dekorumkravet åbenbart og i alvorlig grad er uforeneligt med frihed og folkestyre-kravet. Det kan også være i tilfælde, hvor donationer til en fri grundskole fra fx fremmed magt eller organisationer ligeledes er udtryk for en påvirkning, der er åbenbart og alvorligt uforeneligt med frihed og folkestyre-kravet. Det kan også være situationer, hvor en skole på trods af et påbud fra tilsynet har indgået salgs- og lejeaftaler i forbindelse med flytning af skolens undervisningsaktiviteter til lejede lokaler, hvor aftaler rummer vilkår, hvorefter der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder frihed og folkestyre-kravet. Endelig vil det

samme kunne gøre sig gældende med hensyn til indholdet af skolens undervisningsmateriale m.v. eller dele heraf.

Der skal af styrelsen have været igangsat en almindelig tilsynssag med skolen, forinden der træffes afgørelse om, at det er åbenlyst, at en fri grundskole ikke overholder frihed og folkestyre-kravet, hvorfor skolen ikke længere kan omfattes af lovens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter loven. Der vil også i tilfælde, hvor der under et skærpet tilsyn kommer forhold frem, der indebærer, at det må vurderes, at der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en fri grundskole overholder frihed og folkestyre-kravet kunne træffes sådan afgørelse, selvom det skærpede tilsyn ikke er afsluttet.

Forslaget vil alene indebære, at der ikke bliver krav om, at styrelsen skal have gennemført et skærpet tilsyn, forinden der træffes en afgørelse om, at en skole ikke længere kan være en fri grundskole. De almindelige forvaltningsretlige krav om sagsoplysning, partshøring m.v. skal stadig finde anvendelse, forinden der træffes en afgørelse herom.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.2.

Til nr. 5

Efter den gældende bestemmelse i § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. skal driftstilskudsbevillingen til de frie grundskoler fradrages de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden delt med antallet af årselever, der er budgetteret med på finansloven. Den gældende bestemmelse indebærer således, at Barselsfonden på friskoleområdet er en bevillingsfinansieret ordning.

I forbindelse med omlægningen fra en bevillingsfinansieret ordning til en bidragsfinansieret ordning med virkning fra 2017 har Statens Administration fra 2017 opkrævet bidrag direkte hos de frie grundskoler.

På finansloven for 2017 er der som hidtil sket fradrag for de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden i driftstilskudsbevillingen for 2017 til de frie grundskoler. Som følge af omlægningen får de frie grundskoler i 2017 tilbageført midler svarende til fradraget i driftstilskuddet til finansiering af Barselsfonden.

Ved tekstanmærkning 220 til § 20 i finanslov for 2018 er § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. fraveget, således at der ikke foretages fradrag for bidrag til Barselsfonden ved fastsættelse af de frie grundskolers driftstilskudsbevilling for 2018.

Det foreslås at ændre § 10, stk. 4, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., så det ikke længere vil fremgå af loven, at driftstilskudsbevillingen skal reduceres med skolerens bidrag til barselsfonden.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7.5. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det følger af den gældende bestemmelse i § 17, stk. 5, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en kommunalbestyrelse, der i henhold til § 26 i lov om folkeskolen har etableret befordring for folkeskoleelever med skolebus, kan beslutte, at elever ved frie grundskoler kan benytte denne. Det fremgår af § 17, stk. 5, 2. pkt., at kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling herfor.

Bestemmelsen indebærer, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at elever på frie grundskoler kan benytte en skolebus, som er etableret til elever i folkeskolen. Det betyder, at kommunalbestyrelsen kan udnytte ledig kapacitet i skolebusser. Kommunalbestyrelsen beslutter selv vilkårene for ordningen. Kommunalbestyrelsen beslutter ligeledes selv, hvilken betaling den vil opkræve for benyttelsen. Om baggrunden for bestemmelsen henvises til bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 740 ff, lovforslag nr. L 31 fremsat den 6. oktober 2005 (vedtaget som lov nr. 1425 af 21. december 2005).

Af § 5, stk. 2, i lov om trafikskoler fremgår det, at den enkelte kommune for ruter, der oprettes til befordring af børn i henhold til lov om folkeskolen, kan beslutte, at der kan medtages andre passagerer. Ruten skal planlægges ud fra skoleformål, og der må ikke opkræves betaling fra passagererne for brug af ruten.

Bestemmelsen betyder, at kommunerne har mulighed for en bedre kapacitetsudnyttelse af den skolebuskørsel, som de selv varetager. Det er et krav, at den enkelte rute skal planlægges ud fra skoleformål, og der må ikke opkræves betaling fra passageren for brug af ruten. Det sidste er begrundet i, at det ikke skal være muligt for kommunerne med baggrund i bestemmelsen at oprette ruter, som har et andet formål, nemlig at fungere som offentlig servicetrafik. Om baggrunden for bestemmelsen henvises til bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om trafikskoler og lov om vægtafgift af motorkøretøjer m.v., side 8, lovforslag nr. L 136 fremsat den 19. februar 2014 (vedtaget ved lov nr. 745 af 25. juni 2014).

Undervisningsministeriet finder på denne baggrund, at bestemmelsen om mulighed for at medtage friskolebørn i skolebusser, der er oprettet til befordring af børn i henhold til lov om folkeskolen, bør være i overensstemmelse med den generelle bestemmelse i lov om trafikskoler § 5, stk. 2, således at der ikke må opkræves betaling for brug af ruten.

På denne baggrund foreslås det, at bestemmelsen i § 17, stk. 5, 2. pkt., ophæves. Dette betyder, at der kommer klarhed om, at kommunalbestyrelsen heller ikke for friskoleelever er berettiget til at opkræve betaling, hvis børnene medtages i en skolebus etableret i henhold til folkeskolelovens § 26.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7.4. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Frie grundskoler, der modtager statstilskud, kan have deres skole- og undervisningsvirksomhed i lokaler, som skolen enten lejer eller ejer. Det følger af § 5, stk. 5, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at frie grundskoler med en kostafdeling, der ikke har modtaget tilskud i 1996, og skoler, der modtog tilskud i 1996, men ikke har modtaget tilskud til kostafdeling i 1996, skal være ejer af skolens bygninger eller hovedparten heraf og må ikke eje bygninger sammen med andre.

En fri grundskole, der modtager statstilskud, kan derfor helt være beliggende i bygninger og lokaler, som den lejer. En fri grundskole, der ejer sine bygninger og lokaler kan vælge at sælge disse og leje dem af køber eller flytte til andre bygninger og lokaler. Der er ikke krav om, at en fri grundskole, der sælger bygninger eller lokaler skal orientere undervisningsministeren herom. Det er fastsat i § 18, stk. 7, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en skole kun kan anvende bygninger til skolens skole- og undervisningsformål, når bygningerne er godkendt hertil af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder.

En fri grundskoles beslutninger om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler skal indgås på markedsvilkår eller bedre vilkår for skolen, jf. bestemmelsen i § 18, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Efter lovens § 18, stk. 4, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemmelse, at huslejeaftaler skal indgås andre vilkår end dem, der følger af lovens § 18, stk. 3. Bemyndigelsen i § 18, stk. 4, er ikke anvendt til fastsættelse af regler. En skoles indgåelse af aftaler om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler skal endvidere vurderes på baggrund af uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2, hvorefter en fri grundskole i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og dens midler alene må komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Der henvises til afsnit 2.3.1. for en nærmere beskrivelse af uafhængighedskravet.

En fri grundskole, der indgår aftaler om køb, salg eller leje af bygninger og lokaler, der ikke er på markedsvilkår eller bedre vilkår eller på vilkår, der betyder skolen ikke overholder uafhængighedskravet kan af undervisningsministeren i medfør af lovens § 24 a, stk. 1, får et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed. Undervisningsministeren efter lovens § 21, stk. 2, kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven som fx om, at aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde

tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

Med det foreslående 2. pkt. i § 18, stk. 3, sker en styrkelse af tilsynet med frie grundskolers leje af bygninger. Forslaget indebærer, at der fastsættes krav om, at hvis en fri grundskole har til hensigt at flytte hovedparten af sin undervisnings- og skolevirksomhed fra bygninger eller lokaler, som skolen ejer, til lejede bygninger eller lokaler, skal skolen skriftlig senest 4 uger før indgåelse af endelig salgs- eller lejeaftale, orientere undervisningsministeren herom, herunder fremsende udkast til de påtænkte salgs- eller lejeaftaler. Der vil ikke være noget til hinder for, at en skole foretager orienteringen mere end 4 uger før indgåelse af salgs- eller lejeaftaler.

Forslaget indebærer en styrkelse af tilsynet med frie grundskolers overholdelse af uafhængighedskravet, hvor det kan være hensigtsmæssigt for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der varetager tilsynet på vegne af undervisningsministeren, at blive orienteret, forinden en skole indgår aftale om leje af bygninger. Det skal ses i sammenhæng med, at der kan være en vis risiko for, at skoler kan komme i et u hensigtsmæssigt afhængighedsforhold til en udlejer, hvis skolen har en svag økonomi, og udlejerens eventuelle interesse i at styre eller påvirke skolen i forhold til fx et bestemt holdningsmæssigt grundlag, der ikke er i overensstemmelse med frihed og folkestyrekravet. Den foreslående ordning vil dermed indebære en styrkelse af det økonomiske tilsyn med de frie grundskoler ved, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet får mulighed for at forholde sig til salgs- og lejeaftaler i forbindelse med frie grundskolers flytninger fra ejede bygninger og lokaler til lejede bygninger og lokaler. Ordningen vil indebære, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet bl.a. lettere løbende kan påse, at de frie grundskoler overholder uafhængighedskravet ved ikke at sælge eller leje fast ejendom på vilkår, der er ringere end sædvanlige markedsvilkår. Den foreslåede ændringer indebærer således alene et nyt orienteringskrav til skolerne, men indebærer ikke ændringer i rammerne for vilkårene for skolernes beslutninger om salg eller leje af bygninger eller lokaler, der ikke allerede følger af friskoleloven.

Med bygninger eller lokaler til hovedparten af en skoles skole- og undervisningsvirksomhed forstås den væsentligste del af kernefaciliteter til skolens daglige drift, dvs. de egnede og tilstrækkelige undervisningsfaciliteter og tilhørende opholdsarealer for elever og medarbejdere. Ændringer vedrørende mindre dele af en skoles bygninger eller lokaler vil ikke være omfattet af kriteriet hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden. Det kan fx være salg og leje af særlige faciliteter som fx en idrætshal eller lign eller en annektsbygning, der udgør en selvstændig ejendom i forhold til skolens kernefaciliteter.

Den foreslåede ordning omfatter situationer, hvor en skole ikke længere vil eje de bygninger eller lokaler, hvor hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden foregår, men vil flytte den til lejede bygninger eller lokaler. Situationer, hvor en skole sælger fast ejendom i forbindelse med nybyggeri, som skolen ejer, eller flytning til en anden fast ejendom, som skolen køber, vil således ikke være omfattet af ordningen om orientering af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Hvis Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vurderer, at aftalerne om salg og leje i forbindelse med en flytning af skole- og undervisningsvirksomhed ikke er indgået på vilkår, der svarer til markedsvilkår eller i øvrigt er indgået på vilkår, der kan rejse tvivl om skolens uafhængighed vil styrelsen i medfør af den gældende § 24 a kunne give skole et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed. Hvis skolen ikke ændrer den pågældende virksomhed, vil det kunne få tilskudsmæssige konsekvenser efter lovens § 21, stk. 2, hvorefter undervisningsministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven som fx om, at aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

Det bemærkes, at det forhold, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ikke har bemærkninger til salgs- og lejeaftaler i forbindelse med orientering efter foreslåede ordning ikke betyder, at styrelsen ikke efterfølgende kan inddrage disse aftaler i vurderingen af en skoles overholdelse af uafhængighedskravet.

Den foreslåede ordning omfatter alle frie grundskoler, der modtager statstilskud, herunder også skoler, der ikke er under et økonomisk tilsyn af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.4.

Til nr. 8

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører på vegne af undervisningsministeren et økonomisk-administrativt tilsyn med de frie grundskoler, der modtager statstilskud. Tilsynet omfatter skolernes overholdelse af tilskudsbetingelserne i loven, herunder kravet i § 5, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter en fri grundskole i sit virke

som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og dens midler alene må komme til skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Dette tilsyn med de frie grundskoler er ikke lovfæstet i loven.

Det foreslåede *stk. 1* i § 20 b indebærer en lovfæstelse af det økonomisk-administrative tilsyn, så det kommer til at fremgå af lov om friskoler og private grundskoler, at undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler, der modtager statstilskud, overholder bestemmelserne i lov om skolernes økonomisk-administrative forhold, herunder betingelserne for statstilskuddene. Forslaget indebærer ikke ændringer i forhold til undervisningsministerens nuværende tilsyn med skolernes overholdelse heraf eller af skolernes forpligtelser i denne forbindelse, men er af ordensmæssig karakter.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.3.

Til nr. 9

Det fremgår af den gældende bestemmelse i § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om uddannelserne, elever, personale, udstyr, huslejeaftaler, aftaler om ejendomskøb og andre aftaler og om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsregnskaber, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik.

Med den foreslåede ændring af § 20, *stk. 1*, hvorefter »herunder ved skolebesøg« indsættes, præciseres det, at ministeren kan foranstalte besøg på skolerne i forbindelse med indhentelse af oplysninger og gennemførelse af tilsyn. Tilsvarende præcisering er sket i de tilsvarende bestemmelser i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almenvoksenuddannelse m.v., i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse og lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseksamen (hf-kurser) i forbindelse med gymnasireformen i 2016, hvor besøg hidtil havde fremgået af de tidligere gældende gymnasiale uddannelseslove.

Tilsynsbesøg er allerede i dag et element i Undervisningsministeriets tilsyn med de frie grundskoler, hvor der i tilsynsvirksomheden indgår både anmeldte og uanmeldte skolebesøg.

Der er ikke tale om en udvidelse af bestemmelsen. Skolebesøg kan aflægges på skolen og eventuelle finaler, og hvor skolen i øvrigt måtte have aktivitet. Skolebesøg kan bl.a. benyttes i forbindelse med oplysning af en sag eller for at følge udviklingen på et område som led i det generelle tilsyn. Skolebesøg indgår endvidere som et fast element, hvor en fri grundskole er under skærpet tilsyn. Indhentelse af oplysninger ved skolebesøg vil især være relevant i tilfælde, hvor oplysningerne ikke kan tilvejebringes på anden vis, f.eks. tilfælde, hvor det tilsynsmæssigt er fornødent at overvære undervisning, eller tilfælde, hvor det tilsynsmæssigt vurderes

at være mest hensigtsmæssigt eller nødvendigt at tilvejebringe oplysninger ved dialog, observation eller besigtigelse på stedet. Det vil bero på de konkrete omstændigheder, hvilke konsekvenser en skoles manglende afgivelse af oplysninger i forbindelse med tilsynsbesøg vil medføre i henhold til lovens sanktionsbestemmelser.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.1.

Til nr. 10

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører på vegne af undervisningsministeren et økonomisk-administrativt tilsyn med de frie grundskoler, der modtager statstilskud, der omfatter skolernes overholdelse af tilskudsbetingelserne i loven, herunder kravet i § 5, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter en fri grundskole i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution skal være uafhængig, og dens midler alene må komme til skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode.

At skolen skal være uafhængig betyder, at den skal indrette sin virksomhed alene med henblik på at varetage skolens egne interesser til gavn for skolens elever, og at den ikke må indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefrakommende interesser. Skolen skal være uafhængig af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, selskaber, foreninger m.fl., erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Skolens midler må alene bruges til gavn for den aktivitet, som skolen i henhold til vedtægten må udføre, og midlerne skal anbringes i overensstemmelse med reglerne i lovens § 20 a.

Det følger af gældende § 20 b, stk. 3, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne. Det omfatter uddannelserne, eleverne, personalet, udstyret, huslejeaftaler, aftaler om ejendoms køb og andre aftaler. Endvidere kan der indhentes alle oplysninger om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik. Bestemmelsen bliver med forslaget § 1, nr. 7, bliver § 20 b, stk. 1, 1. pkt., og med forslaget § 1, nr. 8, tydeliggøres det i bestemmelsens ordlyd, at tilsynsbesøg indgår blandt de måder, hvorpå oplysninger kan indhentes. Undervisningsministeren kan derfor i forbindelse med tilsynssager om en fri grundskoles overholdelse af uafhængighedskravet indhente oplysninger til brug for undersøgelse heraf.

Efter gældende § 9 g, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. deltager Undervisningsministeriet i forbindelse med et skærpet tilsyn med fokus på, hvorvidt en skole lever op til lovens frihed og folkestyre-krav som observatør eller kan udpege en observatør til at deltage på ministeriets vegne ved skolens bestyrelsesmøder og eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Der er ikke tilsvarende muligheder i forbindelse med et tilsyn med en skoles overholdelse af uafhængighedskravet, hvor der således alene kan

indhentes oplysninger fra skolen i overensstemmelse med lovens § 20 b.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet retter efter gældende tilsynspraksis for det økonomisk-administrative tilsyn med uafhængighedskravet ikke henvendelse til forældrene eller elever, medmindre de selv har henvendt sig til styrelsen med oplysninger eller der er særlig anledning dertil.

Med den foreslåede § 20 b, stk. 2, bliver der ved tilsyn med uafhængighedskravets overholdelse mulighed for at bruge de værktøjer til rådighed, som i sager om undersøgelse af frihed og folkestyre-kravet blev indført ved lov nr. 1563 af 13. december 2016 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.), jf. lovforslag nr. L 36, Folketingstidende 2016-17, A, side 1 ff, fremsat den 6. oktober 2016, folketingsamling 2016-2017. I forbindelse med et skærpet tilsyn med overholdelse af både frihed og folkestyre-kravet og skolens uafhængighed er det allerede muligt at anvende de værktøjer, der blev indført ved lov nr. 1563 af 13. december 2016. Med forslaget får Undervisningsministeriet de samme værktøjer, når der kun føres et tilsyn med en skoles overholdelse af uafhængighedskravet.

Undervisningsministeriet kan med forslaget, for at vurdere om en skole lever op til uafhængighedskravet, deltage som observatør på skolens bestyrelsesmøder samt eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Det vil i modsætning til ved et skærpet tilsyn med frihed og folkestyre-kravet bero på en konkret vurdering, hvorvidt ministeriet som led i tilsynsprocessen vil bruge muligheden for at deltage som observatør i møderne. I praksis vil det være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der på undervisningsministerens vegne fører tilsynet, der eventuelt deltager som observatør. Styrelsen vil kunne udpege en ekstern sagkyndig til at varetage observatøropgaven for styrelsen. Hensigten med at indsatte en observatør er, at observatøren kan indsamle oplysninger m.v. om drøftelser og beslutninger i forhold til skolens økonomisk-administrative virke og evt. relationer til interessenter m.v. til brug for vurderingen af skolens overholdelse af uafhængighedskravet. Styrelsen vil derved kunne få bedre indblik i skolens samlede virke, herunder indblik i hvordan skolens bestyrelse forholder sig til uafhængighedskravet i forbindelse med driften af skolen. Den foreslåede bestemmelse om observatører i tilsynssager om uafhængighed vil ikke være relevant i situationer, hvor en skole er under skærpet tilsyn med overholdelsen af frihed og folkestyre-kravet, hvor der allerede efter den gældende § 9 g, stk. 2, kan deltage en observatør i møderne, og vedkommende vil i den forbindelse også kunne gøre iagttagelser i forhold til uafhængighedskravet.

Som led i et tilsyn med uafhængighedskravet vil Styrelsen for Undervisning og Kvalitet som udgangspunkt også gennemgå bestyrelsens protokol over sine beslutninger, herunder eventuelle dagsordener og referater fra bestyrelsesmøder med henblik på at identificere, om og hvordan bestyrelsen har taget beslutninger af betydning for vurderingen af sko-

lens overholdelse af uafhængighedskravet. Indsættelsen af en i forhold til skolen ekstern observatør på skolens bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremøder vil være en del af det tilsyn, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører med en given skoles overholdelse af uafhængighedskravet. Det vil sige, at observatørrollen indgår på lige fod med de øvrige tilsynsaktiviteter i et sådant tilsyn, og oplysninger fremkommet på baggrund af observatørens observationer fra bestyrelsesmøder, eventuelle generalforsamlinger og forældremøder vil indgå i vurderingsgrundlaget for skolens overholdelse af uafhængighedskravet.

Den eksterne observatør vil som udgangspunkt være en medarbejder fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Herved vil styrelsen i kraft af observatørrollen og de øvrige tilsynsaktiviteter kunne foretage en samlet faglig vurdering af, om og i givet fald hvordan skolen lever op til uafhængighedskravet. Styrelsen kan dog også vælge at udpege en person som observatør, der ikke er ansat i ministeriet med tilhørende styrelser. Observatøren virker for ministeriet, uanset om denne er en medarbejder i ministeriet eller en ekstern person uden ansættelse i ministeriet.

Som led i et tilsyn med uafhængighedskravets overholdelse kan også indgå skole-hjem-samarbejdet ved gennemgang af eventuelle dagsordener og referater fra forældremøder med henblik på at vurdere om uafhængighedskravet overholdes. I et tilsyn med overholdelsen af uafhængighedskravet vil endvidere for at sikre et korrekt og dækkende grundlag for vurderingen af skolens forhold kunne indgå samtaler med lærerne, forældrene og eleverne. For så vidt angår samtaler med eleverne kan de også foregå uden tilstedeværelse af skoleleder eller lærere. Baggrunden herfor er, at lærerens, forældrenes og elevernes oplevelse af undervisningen og forholdene på skolen i øvrigt vil kunne bidrage til at give et helhedsbillede af skolens virksomhed i forbindelse med vurderingen af overholdelse af uafhængighedskravet. Samtalerne vil endvidere kunne give anledning til, at styrelsen undersøger konkrete elementer nærmere i skolens virksomhed. Udtalelser fra forældrene og eleverne vil aldrig kunne stå alene i vurderingen af, om skolen lever op til uafhængighedskravet og deltagelse i samtaler med tilsynet vil altid være frivillig for forældrene og eleverne.

De nærmere rammer for eventuelle samtaler mellem elever og tilsynsmedarbejderne vil blive søgt aftalt mellem skolens leder og tilsynsmedarbejderne. Spørgsmål om skolens overholdelse af uafhængighedskravet vil kunne indgå i de samtaler, der efter gældende tilsynspraksis kan finde sted i forbindelse med tilsyn med stå mål med-kravet og frihed og folkestyre-kravet under styrelsens observation af undervisning i forbindelse med pædagogiske tilsynssamtaler, fx med klasser, med elevråd eller tilsvarende grupper i forbindelse med styrelsens tilsynsbesøg. Det vil også i sager, hvor et tilsyn alene vedrører skolens overholdelse af uafhængighedskravet efter en konkret vurdering kunne være relevant med pædagogiske tilsynssamtaler med fx klasser, elevråd eller tilsvarende grupper i forbindelse med tilsynsbesøg. Samtalerne vil have en uformel karakter, og styrelsens spørgsmål og for-

men på samtalen vil blive afpasset i overensstemmelse med elevernes alder og modenhed og vedrøre uafhængighedskravet i forhold til påvirkning af undervisning og skolens dagligdag for eleverne. Styrelsen vil som altovervejende hovedregel tale med flere elever ad gangen. Hvis en elev selv ønsker en samtale alene, vil dette dog blive imødekommet. Det er frivilligt for eleverne, om de ønsker at deltage i samtaler med styrelsen.

Styrelsen vil forud for et tilsynsbesøg, hvor det er planlagt, at der skal indgå samtaler med eleverne opfordre skolen til at orientere eleverne og deres forældre herom og at det betyder, at eleverne kan møde tilsynsførende på skolen, som de er velkommen til at kontakte selv, og som også kan forventes i et vist omfang at bede om samtaler med eleverne om skolen. Det vil i den forbindelse blive understreget over for forældre og elever, at det er frivilligt for eleverne, om de vil tale med de tilsynsførende. Hvis forældrene modsætter sig, at deres børn taler med tilsynsmedarbejdere, vil det ligeledes blive accepteret. Hvis alle forældre eller elever ikke ønsker at deltage i sådanne samtaler, vil det kunne indgå i helhedsbilledet af skolen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.3.

Til nr. 11

Den følger af gældende § 21 a i friskoleloven, at undervisningsministeren kan beslutte, at der ikke ydes tilskud til en fri grundskole, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravene i lovens § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Bestemmelsen kan anvendes, hvor der efter undervisningsministerens vurdering ikke på tilstrækkelig måde kan sandsynliggøres, at lovens krav om uafhængighed og forvaltning af skolens midler til gavn for skolens elever og undervisning er opfyldt.

I § 21 a, nr. 1-4, er en ikke udtømmende opstilling af forhold, der kan navnlig kan lægges vægt på ved vurderingen. De anførte forhold i opstillingen er, om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, om skolens midler anvendes til formål uden for skolen, om skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til de i nr. 1 nævnte institutioner m.fl. eller om skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er usædvanlig for skoleformen.

Undervisningsministerens beslutning kan efterfølgende indbringes for Folketingets Ombudsmand samt prøves ved domstolene.

Det foreslås at indføje et nyt nr. 2 i § 21 a, hvorefter undervisningsministeren kan beslutte, at der ikke ydes tilskud til en fri grundskole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravene om uafhængighed og forvaltning af skolens midler, idet der er en

nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, f.eks. ved at indgå gentagne lejemål eller aftaler med en udlejer, der udlejer til flere skoler.

Forslaget indebærer en præcisering af den gældende bestemmelse i § 21 a, så det eksplicit kommer til at fremgå, at leje-forhold eller andre aftaler kan indgå blandt de forhold, der kan indgå i vurderingen af, hvorvidt der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet om uafhængighed og forvaltning af skolens midler.

Forslaget tilsigter at sikre, at staten ikke yder tilskud til frie grundskoler, der ikke opfylder kravet om uafhængighed, og afledt heraf værner forslaget skolerne mod uhensigtsmæssige lejeaftaler og andre aftaler, der kan skabe risiko for skolens uafhængighed.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.2.

Til nr. 12

Skolen skal i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode, jf. § 5, stk. 2, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Skolen skal være uafhængig af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, institutioner, selskaber, foreninger m.fl. erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Skolen må alene styres af interessen for at drive den pågældende skole til gavn for skolens egne elever, ligesom skolens midler, herunder de offentlige tilskud, alene må anvendes til skolens eget formål (dvs. skoleformålet). Skolerne må indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefra kommende interesser.

Endvidere følger det af § 21 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at undervisningsministeren kan træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til en skole, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 5, stk. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der kan herved navnlig lægges vægt på, om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, skolens midler anvendes til formål uden for skolen, skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til skoler, institutioner, fonde virksomheder, foreningen m.fl., eller skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er udsædvanlig for skoleformen.

I gældende § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v. er det endelig fastsat, at undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om uddannelserne, eleverne, personalet, udstyret, huslejeaftale, aftaler om ejendomskøb og andre aftaler og om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af

årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik.

For at sikre større viden om, hvem der yder donationer til skolerne og dermed overholdelse af det fastsatte krav om uafhængighed, har skolens tilsynsførende, jf. lovens § 9 a, stk. 1, til opgave at føre tilsyn med donationer til skolen. Det kan være relevant for den tilsynsførende at have kendskab til evt. donationer til skolen i forbindelse med pædagogiske tilsyn med overholdelse af kravet om, at skolerne skal forbedre eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene, jf. lovens § 1, stk. 2, 2. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v. (frihed og folkestyre-kravet).

Det følger af lovens § 9 d, stk. 5, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse samt donationens størrelse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af alle donationer, dvs. fra såvel navngivne som eventuelle anonyme donatorer, og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Idet tilsynserklæringerne offentliggøres på skolernes hjemmeside, vil de nævnte oplysninger vedrørende donatorer og donationer fremgå af skolens hjemmeside.

Tilsvarende oplysninger skal endelig fremgå af skolens årsrapport. Beløbet skal opgøres ekskl. moms (fx hvis donationen gives som en refusion ved et indkøb). Kravet omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, men også donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme mv., der skal opgøres til markedsværdien. De nærmere regler herom følger af regnskabsbekendtgørelsen.

Kravene om oplysninger om donationer i tilsynserklæringen, herunder også på skolens hjemmeside, og i årsrapporter omfatter både donationer, der gives i form af kontantbeløb, og donationer i form af varer, tjenesteydelser, ejendomme m.v., der skal opgøres til markedsværdien.

Forældres frivillige arbejde på en fri grundskole betragtes ikke som donationer.

Det er uden betydning om donator er en fysisk person eller en juridisk person som fx en forening, en fond eller et selskab.

Offentliggørelsen af oplysningerne om navngivne donators navn, adresse og størrelsen af donationen indebærer, at der bliver større åbenhed omkring finansieringen af de frie skoler og indgår i tilsynet med, at skolerne overholder uafhængighedskravet. Ved offentliggørelsen af oplysninger om

donationer fra fysiske personer skal persondatalovens regler følges.

Med § 22, *stk. 1*, foreslås det, at de frie grundskoler ikke længere kan modtage anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms fra en donator.

Forslaget skal bidrage til at sikre en bedre gennemsigtighed med, hvem der støtter skolen og dermed overholdelse af frihed og folkestyre-kravet samt skolens uafhængighed. Forslaget indebærer, at skoler fremover ikke lovligt kan modtage og beholde anonyme donationer på tilsammen over 20.000 kr. ekskl. moms fra samme donator.

Den foreslåede grænse på 20.000 kr. ekskl. moms er den samme, som er fastsat i gældende § 9 d, *stk. 5*, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvor det er kun ved modtagelse af en eller flere donationer fra samme donator, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms, at navn og adresse på donator skal angives af den tilsynsførende i tilsynserklæringen. Ved donationer under 20.000 kr. vil en donator normalt ikke have incitament til at yde tilskuddet anonymt med henblik på at undgå offentlighed om, at vedkommende har støttet en skole.

Ved anonyme donationer forstås i den forbindelse donationer, hvor skolen reelt ikke er bekendt med donators identitet. Der er således tale om situationer, hvor donator ikke har givet sig til kende med navn i forbindelse med donationen, og hvor skolen heller ikke på anden måde efterfølgende er blevet bekendt med donators identitet.

Endvidere foreslås det § 22, *stk. 2, 1. pkt.*, at hvis skolen modtager anonyme donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms fra samme donator, og pågældende kan identificeres, skal beløbet som udgangspunkt tilbageføres til donator inden 30 dage fra modtagelsen af donationen. Med hensyn til at donator kan identificeres vil det typisk indebære, at det skal være muligt for den skole, der har modtaget donationen, at være bekendt med navn og andre kontaktoplysninger (fx adresse eller bankoplysninger) med henblik på tilbageførsel af den anonyme donation. Hvis den anonyme donation derimod er modtaget via en bankoverførsel, vil skolen skulle kontakte banken og eventuelt få hjælp af banken til at tilbageføre donationen til den konto, som donationen er modtaget fra. Hvis banken ikke kan være behjælpelig hermed, skal donationen i stedet for overføres til en konto hos Undervisningsministeriet.

Det foreslås endvidere i § 22, *stk. 2, 2. pkt.*, at hvor det ikke har været muligt at identificere den anonyme donator og dermed returnere donationen til pågældende inden 30 dage fra modtagelsen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 22, *stk. 2, 1. pkt.*, skal skolen overføre donationen til en konto i Undervisningsministeriet inden for samme frist. Dermed tages der højde for den situation, hvor en skole trods det foreslåede forbud har fået en donation på over 20.000 kr. fra en donator, som skolen reelt ikke er bekendt med donators identitet.

Anonyme tilskud på over 20.000 kr. vil således alene skulle overføres til en konto hos Undervisningsministeriet, hvis det ikke er muligt at returnere donationen fordi skolen ikke er bekendt med identiteten på donator. Det forudsættes, at Undervisningsministeriet til brug herfor opretter en særskilt konto i et pengeinstitut, hvor donationen kan indsættes.

Hvis der fx bliver sat en pose penge med over 20.000 kr. foran hoveddøren på en skoles adresse, vil det formentlig ikke være muligt at identificere donatoren og dermed returnere donationen til donator. I dette tilfælde kan skolen vælge at indsætte pengene fra posen på en konto, og skolen skal derefter overføre beløbet til en konto hos Undervisningsministeriet.

Foreligger den anonyme donation rent undtagelsesvis i form af andet end pengebeløb, fx undervisningsmateriale, computere etc., betalt af en anonym donator, skal skolen søge at få donationen værdisat eller sælge den, og herefter indsætte beløbet på en konto i Undervisningsministeriet.

Fristen for at returnere donationer til donator eller for at overføre dem til Undervisningsministeriet er efter den foreslåede bestemmelse i § 22, *stk. 2, 2. pkt.*, 30 kalenderdage. Fristen er absolut og kan ikke forlænges.

Hvis en fri grundskole ikke overholder den foreslåede bestemmelse om, at modtagne anonyme donationer skal returneres til donatoren eller overføres til en konto hos Undervisningsministeriet, vil skolen af undervisningsministeren i medfør af lovens § 24 a, *stk. 1*, få et påbud om at foretage konkrete ændringer af den pågældende virksomhed, dvs. fremadrettet overholde bestemmelsen. Undervisningsministeren vil endvidere iværksætte en tilskudsmæssig sanktion efter lovens § 21, *stk. 2*, hvorefter ministeren kan tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis for skoler, der ikke følger bestemmelserne i loven. Tilsvarende kan undervisningsministeren tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis, hvis en skole ikke overholder et påbud, jf. lovens § 24 a. Endvidere vil ministeren, hvis forholdet er af sådan en karakter, at der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder kravet i lovens § 5, *stk. 2*, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler kunne træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skolen.

Endvidere foreslås det i § 22, *stk. 3*, at en donator, hvis donation er overført til Undervisningsministeriet, indtil seks måneder efter, at donationen er overført, kan kræve donationen tilbagebetalt fra Undervisningsministeriet. Bestemmelsen sikrer, at en donator gives en rimelig mulighed for at kræve en donation tilbagebetalt, selvom donationen er overført til Undervisningsministeriet efter det foreslåede *stk. 2*. Donationer, der ikke er krævet tilbagebetalt inden for fristen på de seks måneder tilfalder statskassen.

Kræves en donation, der er overført til Undervisningsministeriet, ikke tilbagebetalt inden for fristen i *stk. 3*, dvs. seks

måneder, foreslås det i § 22, stk. 4, at donationen tilfalder statskassen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 13

Det følger af den gældende § 33, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., at en række af lovens bestemmelser ikke gælder for frie grundskoler, som ikke modtager statstilskud efter loven. Det er lovens bestemmelser i § 5, § 7, kapitel 4 bortset fra § 23, kapitlerne 5 og 6 bortset fra § 31 og § 37, stk. 4-6, der ikke gælder for de frie grundskoler, som ikke modtager statstilskud efter denne lov.

Det betyder bl.a., at lovens § 20 b, 1. pkt., der med forslagens § 1, nr. 8, bliver § 20, stk. 2, 1. pkt., og som er placeret i lovens kapitel 4 ikke gælder for de frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud. Bestemmelsen i den gældende § 20 b, 1. pkt., vedrører skolernes oplysningsforpligtelser overfor undervisningsministeren, der kan indhente alle oplysninger fra skolerne til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik. Med forslagens § 1, nr. 9, kommer det yderligere til at fremgå af bestemmelsen, at indhentelsen af oplysninger kan ske ved tilsynsbesøg.

Der er således i gældende lov ikke en bestemmelse om oplysningsforpligtelser for frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud.

Det foreslås med forslaget, at bestemmelsen i § 20 b, 1. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., der med forslagens § 1, nr. 7, bliver § 20 b, stk. 2, 1. pkt., udvides til også at gælde for de frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud. Henset til, at frie grundskoler, der ikke modtager statstilskud, i lighed med skolerne, der modtager statstilskud, er omfattet af det statslige tilsyn efter lovens §§ 9 f-h findes det mest hensigtsmæssigt, at alle frie grundskoler omfattet af tilsynet er undergivet den samme oplysningsforpligtelse overfor undervisningsministeren.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.3.

Til nr. 14

Der henvises i den gældende § 34, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. til § 32, stk. 6, i lov om social service. Bestemmelsen § 34, stk. 3, i lov om friskoler og private grundskoler m.v. vedrører kommunalbestyrelsens pligt til at tilbyde forældre, som kommunalbestyrelsen har godkendt til at træne deres barn med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet i henhold til § 32, stk. 6, i lov om social service, vederlagsfri specialpædagogisk rådgivning i hjemmet om undervisningen i forbindelse med hjemmeundervisning.

Ved lov nr. 379 af 27. april 2016 om ændring af lov om social service (Revision af hjemmetræningsordningen, herunder præcisering af kravet om udredning, fastsættelse af krav om inddragelse af sundhedsfaglige kompetencer, præcisering af reglerne for tabt arbejdsfortjeneste m.v.) blev § 32, stk. 6, imidlertid ophævet og erstattet af § 32 a, stk. 1.

Den foreslåede ændring af § 34, stk. 3, er en konsekvensændring af paragrafhenvvisningen som følge af ændringen i lov om social service og indebærer ikke ændringer af bestemmelsens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7.6. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 15

Der har hidtil ikke været fastsat bestemmelser om muligheden for anonymt at kunne rette henvendelse til Undervisningsministeriet om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Undervisningsministeriet vil således, hvis en person henvender sig til ministeriet og oplyser sit navn eller anden identifikationsoplysning, være forpligtet til at notere det på sagen sammen med de oplysninger som vedkommende fremkommer med. Hvis en person ikke oplyser navn eller anden identifikationsoplysning vil der ikke kunne gøres notater om vedkommendes identitet.

Det foreslås derfor, at der etableres en whistleblower-ordning, hvorved enhver anonymt kan henvende sig til Undervisningsministeriet om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på den fri grundskole. Det vurderes, at det kan omhandle henvendelser til styrelsen om fx mistanke om skolens manglende overholdelse af dansk lovgivning, mistanke om kriminelle forhold, skolen er et samlingssted for lukkede og evt. kriminelle miljøer, skolens samarbejde med kommunale myndigheder og andre offentlige instanser bærer præg af lukkethed og afstandtagen, og der er begrænset forældreindflydelse, herunder i bestyrelsesarbejde og generalforsamling. Derudover kan henvendelser også dreje sig om bekymring for fx kvaliteten af skolens undervisningsmateriale, kvaliteten af undervisningen i flere eller enkelte fag, herunder lærernes/lærerens danskundskaber, og antallet af undervisningstimer generelt eller i bestemte fag.

Den foreslåede whistleblower-ordning kan bidrage til at give et bedre grundlag for føre tilsyn med overholdelse af fx kravet om, at skolen skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene, jf. § 1, stk. 2, 2. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Endvidere kan ordningen også bidrage til fx tilsynet med overholdelse af kravet om, at skolen giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. lovens § 1, stk. 2, 1. pkt.

Personer, der henvender sig til Undervisningsministeriet, vil med den foreslåede whistleblower-ordning kunne vælge at få sikret anonymitet over for andre end ministeriet, uanset at deres identitet er kendt af ministeriet. Undervisningsministeriet må i sådanne tilfælde ikke oplyse over for skoler eller andre, at den har modtaget en sådan henvendelse. Det betyder, at den person, der henvender sig, er sikret anonymitet, og at det ikke er tilladt for styrelsen at give oplysninger om henvendelsen videre til fx skolens bestyrelse eller leder, herunder i forbindelse med partsaktindsigt eller aktindsigt efter offentlighedsloven. Bestemmelsen omfatter fx oplysninger om henvendelsens indhold, oplysninger som identificerer pågældende, oplysninger om, at der er modtaget en henvendelse, og oplysninger om, at en tilsynssag iværksættes som følge af henvendelsen. I relation til almindelige tilsynsopgaver betyder bestemmelsen, at ministeriets medarbejdere ikke må oplyse, om en tilsynssag iværksættes som følge af en henvendelse, eller at ministeriet har modtaget en henvendelse. En anmodning om sådanne oplysninger behandles i givet fald efter reglerne i forvaltningsloven, offentlighedsloven og indtil 25. maj 2018 persondataloven og derefter databeskyttelsesforordningen. Bestemmelsen udvider den almindelige tavshedspligt efter forvaltningsloven og straffeloven. Særligt i forhold til anmodninger om aktindsigt efter offentlighedsloven bemærkes, at oplysninger som Undervisningsministeriet modtager via whistleblower-ordning, herunder identiteten på den person, der giver oplysningerne, vil være omfattet af offentlighedslovens § 35, hvorefter pligten til at meddele oplysninger er begrænset af særlige bestemmelser om tavshedspligt fastsat ved lov eller med hjemmel i lov for personer, der virker i offentlig tjeneste eller hverv.

Det foreslås i § 41 b, stk. 1, at Undervisningsministeriet skal have et telefonnummer og en e-postadresse, hvortil enhver kan henvende sig om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Det foreslås endvidere, at Undervisningsministeriet skal oplyse om ordningen på en hjemmeside på internettet. Med ordningen vil enhver, herunder ansatte på frie grundskoler, forældre til elever på skolen og andre, have mulighed for at henvende sig anonymt om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Det vil i praksis være Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der varetager det statslige tilsyn med de frie grundskoler, der vil etablere og modtage henvendelser omfattet af den foreslåede whistleblower-ordning, samt oplyse om ordningen på sin hjemmeside.

Det vurderes, at den foreslåede whistleblower-ordning kan tilskynde nogle til at rette henvendelse til styrelsen, der ellers ville have undladt det pga. frygt for deres ansættelse, medieomtale m.v. Samtidig vil den foreslåede ordning kunne give styrelsen et bredere og bedre grundlag for tilsynet med den konkrete skole.

Det foreslås endvidere i § 41 b, stk. 2, at myndigheder og personer, der modtager oplysninger efter den foreslåede § 41 b, stk. 1, samt enhver der i øvrigt yder bistand hertil, er under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e og har tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning omfattet af § 41 b, stk. 1,

som de under deres virksomhed får kendskab til. Straffelovens § 152 f finder ligeledes anvendelse. Bestemmelsen skal sikre, at tavshedspligt efter straffeloven gælder for tilsynsmedarbejderne i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og andre i Undervisningsministeriet, der som led i sagsbehandling får kendskab til oplysningerne. Som for øvrige offentligt ansatte, må de nævnte personer ikke videregive eller udnytte fortrolige oplysninger, som de bliver bekendt med som led i deres arbejde. Der er ved overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 f fastsat straf for overtrædelse af bestemmelserne.

Det bemærkes, at hvis Undervisningsministeriet modtager en henvendelse om et bekymrende forhold på en fri grundskole, der indeholder oplysninger, som ministeriet efter anden lovgivning er forpligtet til at videregive til anden myndighed, viger tavshedspligten og dermed anonymitetskravet efter § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v. for den videregivelsespligt, Undervisningsministeriet er pålagt efter anden lovgivning. Enhver, der udøver offentlig tjeneste eller hverv, herunder tilsynsmedarbejderne i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og øvrige medarbejdere i Undervisningsministeriet, er eksempelvis efter servicelovens § 153 forpligtet til at underrette vedkommende kommunalbestyrelse, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb eller kan have behov for særlig støtte af de i bestemmelsen omhandlede grunde. Hvis Undervisningsministeriet derimod modtager oplysninger, som ministeriet har adgang til, men ikke pligt til at videregive, er oplysningerne stadig omfattet af anonymitetskravet i § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Det bemærkes videre, at den foreslåede § 41 b, stk. 2, ikke er til hinder for, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet videregiver oplysninger modtaget som led i whistleblower-ordningen til Undervisningsministeriet eller undervisningsministeren på hvis vegne styrelsen varetager tilsynet med de frie grundskoler.

Den foreslåede § 41 b, stk. 3, indebærer, at Undervisningsministeriet ikke overfor skolen eller andre må oplyse, at der er modtaget en henvendelse i henhold til whistleblower-ordningen.

Bestemmelsen skal sikre den, som henvender sig til Undervisningsministeriet om forhold på en fri grundskole mod, at ministeriet, herunder Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, videregiver oplysninger om henvendelsen til skolen, herunder dens bestyrelse og leder. Bestemmelsen giver således henvenderen anonymitet. Undervisningsministeriet må således som følge af den særlige tavshedspligtsregel ikke over for skolen oplyse, at der er modtaget en henvendelse, jf. den foreslåede § 41 b, stk. 3.

Beskyttelsen mod videregivelse af oplysninger omfatter henvendelser, som kommer fra via det i den foreslåede § 41 b, stk. 1, nævnte telefonnummer eller e-postadresse. Bestemmelsen omfatter oplysninger om henvendelsens indhold, oplysninger som identificerer pågældende, oplysninger

om, at de er modtaget en henvendelse, og oplysninger om, at et tilsynsbesøg foretages som følge af henvendelsen.

I relation til almindelige tilsynsopgaver betyder bestemmelsen, at Undervisningsministeriets medarbejdere ikke må oplyse, om et tilsynsbesøg foretages som følge af en henvendelse, eller at ministeriet har modtaget en henvendelse. En anmodning om sådanne oplysninger behandles i givet fald efter reglerne i forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven.

Hvis en skole anmoder om aktindsigt i en sag, hvori indgår en whistleblower-henvendelse, afgøres skolens aktindsigtsanmodning normalt efter forvaltningslovens § 9 og § 15 b, idet en skole i tilfælde, hvor der er klaget over forhold på skolen, må være part i en evt. tilsynssag. Efter forvaltningslovens § 9, stk. 5, begrænser bestemmelser om tavshedspligt for personer, der virker i offentlig tjeneste eller hverv, ikke pligten til at give aktindsigt efter forvaltningsloven. I lighed med arbejdsmiljølovens § 79, stk. 2, må den foreslåede bestemmelses betydning ved en parts ønske om aktindsigt imidlertid tillægges betydning ved afgørelsen efter forvaltningslovens § 15 b, således at skolen m.v. efter omstændighederne kan nægtes aktindsigt i den pågældende tilsynssag for så vidt oplysninger om en henvendelse. Det bemærkes, at den foreslåede whistleblower-ordning ikke i øvrigt ændrer ved, at de almindelige forvaltningsretlige krav om sagsoplysning, partshøring m.v. stadig finder anvendelse, forinden der træffes en afgørelse. Det betyder bl.a., at hvis den undersøgelse, som en henvendelse giver anledning til, ikke afdækker forhold, hvorover skolen kan partshøres, kan der normalt ikke træffes afgørelse om brug af sanktionsbestemmelser i lov om friskoler og private grundskoler m.v.

En anmodning om aktindsigt fra andre end parter kan med forslaget afvises umiddelbart på grundlag af offentlighedslovens § 35, med henvisning til § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Frem til den 25. maj 2018 finder persondatalovens regler om oplysningspligt efter § 29, stk. 1, og indsigtret efter § 31, stk. 1, anvendelse, når Undervisningsministeriet har registreret en henvendelse med oplysninger om enkeltpersoner. Persondatalovens § 30 og 32 indeholder en række undtagelser til reglerne om oplysningspligt og indsigtret i § 29, stk. 1 og § 31, stk. 1. Der kan således undtages fra disse bestemmelser, når den registreredes interesse i at få kendskab til oplysninger efter en konkret vurdering findes at burde vige for afgørende hensyn til private interesser eller kontrol-, tilsyns-, eller reguleringsopgaver. Det skal i den forbindelse vurderes, om oplysningspligten og indsigtretten viger helt eller alene udskydes, indtil sagen er nærmere undersøgt. Det vurderes i den forbindelse, at beskyttelsen af klagers anonymitet ofte er vanskelig at afgrænse tidsmæssig. Ved afgørelse efter § 30, stk. 1 og 2, må den foreslåede § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v., ligeledes tillægges betydning.

Fra den 25. maj 2018 vil der i det omfang at der foretages behandling af personoplysninger i medfør af den foreslåede § 41 b være de gældende databeskyttelsesregler, som finder anvendelse. Området vil være reguleret af Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesforordningen), der suppleres af lovforslag nr. L 68 Forslag til lov om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven), fremsat den 25. oktober 2017, jf. Folketingstidende, A, 2017-2018, side 1 ff. Behandling af personoplysninger, som Undervisningsministeriet modtager under den foreslåede whistleblower-ordning, vil skulle ske inden for rammerne i databeskyttelsesforordningen, herunder med hensyn til principper for behandling af personoplysninger, jf. artikel 5, om forudsætninger for lovlig behandling, jf. artikel 6, om samtykke, jf. artikel 7 og nedenfor om § 41 b, stk. 4, og om oplysning og indsigt i personoplysninger, jf. artikler 13-15.

Yderligere foreslås det i § 41 b, stk. 4, at den, der har henvendt sig under den foreslåede whistleblower-ordning til Undervisningsministeriet, over for ministeriet kan give samtykke til, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser, at ministeriet har modtaget henvendelsen. Vedkommende kan samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser navnet på den, der har rettet henvendelse. Vedkommende kan helt eller delvis samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre videregiver henvendelsens indhold.

Den person, som har henvendt sig under den foreslåede whistleblower-ordning til Undervisningsministeriet om et bekymrende forhold på en fri grundskole, kan således give samtykke til, at ministeriet kan oplyse vedkommendes navn og/eller indholdet af henvendelsen over for skolen eller andre i den udstrækning, vedkommende finder passende. Samtykket til videregivelse af henvendelsens indhold kan således begrænses til bestemte oplysninger eller til videregivelse til bestemte adressater.

Ved den foreslåede bestemmelse får den, der har henvendt sig under den foreslåede whistleblower-ordning til Undervisningsministeriet om et bekymrende forhold på en fri grundskole, således mulighed for efter eget ønske helt eller delvis at fravige anonymiteten. Der findes ikke specifikke krav til formen for den vejledning, Undervisningsministeriet kan give borgeren, og vejledningen kan således både være mundtlig og skriftlig. Undervisningsministeriet kan, hvis det findes formålstjenligt, udarbejde en blanket, hvor konsekvenserne af samtykket fremgår. Undervisningsministeriet må ikke opfordre personen til at give samtykke til at fravige anonymiteten, men alene vejlede neutralt om muligheden.

Vedrører samtykket personoplysninger om den person, der har henvendt sig under den foreslåede whistleblower-ordning, skal betingelserne for samtykke i artikel 7 i persondataforordningen således være opfyldt.

Det følger endvidere af almindelige forvaltningsretlige principper, at Undervisningsministeriet, hvis en person henvender sig om et bekymrende forhold på en fri grundskole, på given foranledning skal vejlede neutralt og uden opfordring om muligheden for at fravige anonymiteten.

Når Undervisningsministeriet modtager en henvendelse om mulige lovovertrædelser eller bekymrende forhold på en fri grundskole, skal Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der fører tilsynet på ministeriets vegne, tage stilling til, hvilken reaktion henvendelsen giver anledning til. Åbenlyst grundløse henvendelser vil skulle henlægges, mens styrelsen i forbindelse med andre henvendelser igangsætter de tilsynsmæssige undersøgelser, som sådanne henvendelser giver anledning til. Styrelsen skal tilrettelægge den nærmere undersøgelse af en henvendelse på en måde, der sikrer anonymiteten for den person, som har henvendt sig.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.6.

Til § 2

Til nr. 1

Der er tale om en præcisering af § 26, stk. 5, i folkeskoleloven med henblik på at bringe afgrænsningen af kommunens muligheder for opfyldelse af befordringsforpligtelsen i overensstemmelse med de faktiske forhold i kommunerne. Det foreslås således præciseret, at kommunalbestyrelsens pligt til at sørge for befordring af elever alt afhængig af omstændighederne både kan opfyldes ved at henvise eleverne til at bruge samfærdselsformer, der har til formål at befordre et større antal passagerer ad gangen, og ved taxikørsel m.v. af enkelte elever. Befordringspligten kan fortsat tillige opfyldes ved at godtgøre eleverne udgifterne til egen befordring.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.4.

Til nr. 2

Efter den gældende bestemmelse i § 26, stk. 5, i folkeskoleloven, kan kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sørge for befordring af elever opfyldes ved at henvise eleverne til offentlige trafikmidler eller ved at godtgøre deres udgifter til egen befordring.

Folkeskoleloven tager ikke stilling til kommunernes praktiske arrangementer omkring elevernes transport, herunder eventuel inddragelse af trafikselskaber til opgaven omkring selve udstedelsen af befordringskort til eleverne. Det foreslås derfor præciseret, at kommunalbestyrelsen til brug for udstedelse af eventuelle befordringskort til elever som led i henvisning af elever til kollektiv trafik kan videregive de fornødne oplysninger om elevernes navn, adresse og CPR-nummer til private, der administrerer sådanne kortordninger.

Kommunalbestyrelsens videregivelse af oplysninger om elevers navn, adresse og CPR-nummer og behandlingen af per-

sonoplysningerne i øvrigt skal ske i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og databeskyttelsesloven, herunder princippet om dataminimering. En eventuel videregivelse af de anførte typer af personoplysninger skal således bl.a. være relevant og begrænset til, hvad der er nødvendigt i forhold til den aktuelle udstedelse af befordringskort til elever.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.8.

Til nr. 3

Det følger af folkeskolelovens § 33, stk. 2, hvor undervisningspligten kan opfyldes for børn, der ikke deltager i folkeskolens undervisning. Bestemmelsen indebærer bl.a., at børn, der følger undervisningen i en anmeldt fri grundskole ikke skal deltage i folkeskolens undervisning.

Det foreslås i folkeskolelovens § 33, stk. 2, 1. pkt., at »anmeldt« udgår idet nye frie grundskoler i perioden indtil 2029 både skal være anmeldte og godkendte. Forslaget indebærer en præcisering, så det fremgår, at undervisningspligten kan opfyldes i frie grundskoler, hvorved vil forstås sådanne, som er omfattet af friskoleloven. Ændringen indebærer ingen realitetsændringer med hensyn til mulighederne for at opfylde undervisningspligten i frie grundskoler.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.7.7.

Til § 3

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. maj 2018.

Med *stk. 2* foreslås det, at ændringen i § 9 d, stk. 5, 3. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., hvorefter den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående regnskabsår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms, først skal træde i kraft den 1. januar 2019. Forslaget skal ses på baggrund af, at forslaget om et forbud mod anonyme donationer træder i kraft den 1. maj 2018, hvorfor der i tilsynserklæringer, der afgives i 2018 bør være oplysninger om eventuelle anonyme donationer i 2018 inden 1. maj.

Med *stk. 3* foreslås det, at § 9 d, stk. 5, 3. pkt., i friskoleloven, der med den foreslåede § 1, nr. 4, nyaffattes, så bestemmelsen svarer til det i dag gældende, træder i kraft den 1. august 2029, hvor forbuddet mod anonyme donationer ophæves, jf. den foreslåede *stk. 4*, hvorfor der i tilsynserklæringer, der afgives fra den 1. august 2029 og frem bør være oplysninger om eventuelle anonyme donationer svarende til den i dag gældende ordning.

Med den foreslåede *stk. 4* foreslås, at de foreslåede bestemmelser i lov om friskoler og private grundskoler m.v. til gennemførelse af initiativerne i aftalen af 7. november 2017 med henblik på skærpede krav til dokumentation ved oprettelse af nye frie grundskoler og styrkelse af tilsynet med nye redskaber og sanktioner automatisk ophæves den 31. juli 2029. Herved understreges initiativernes særlige og midlertidig karakter som følge deres indgribende virkning overfor de frie grundskoler. Det omfatter forslagene om en godkendelsesordning, jf. forslaget § 1, nr. 1, om mulighed for afgørelse om, at skolen ikke længere kan være en fri grundskole, uden at skolen har været placeret under skærpet tilsyn, jf. forslaget § 1, nr. 4, om styrkelse af tilsynet med kravet med uafhængighed ved mulighed for brug af observatører, jf. forslaget § 1, nr. 10, styrkelse af tilsynet med skolers leje af bygninger, jf. forslaget § 1, nr. 7, forbud mod anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms, jf. forslaget § 1, nr. 12, og whistleblower-ordningen, jf. forslaget § 1, nr. 15. Med hensyn til forslaget § 1, nr. 2 og 3, henvises til bemærkningerne til *stk. 2* og *3*.

De øvrige forslag om lovfæstelse af det økonomisk-administrative tilsyn, jf. forslaget § 1, nr. 8, om præcisering af oplysningsbestemmelse, jf. forslaget § 1, nr. 9, om præcisering af sanktionshjemmel, jf. forslaget § 1, nr. 11, og om præcisering af bestemmelser gældende for frie grundskoler,

der ikke modtager statstilskud, jf. forslaget § 1, nr. 13, er ikke af midlertidig karakter. Det samme gælder præciseringen af reglerne om mulighed for befordring af friskoleelever, jf. forslaget § 1, nr. 6, ændringen i forbindelse med finansieringsomlægning af Barselsfonden, jf. forslaget § 1, nr. 5, og konsekvensændringen, jf. forslaget § 1, nr. 13.

Med *stk. 5* foreslås det, at frie grundskoler, der har indgivet anmeldelse inden den 1. maj 2018 med henblik på at starte skolevirksomhed senest fra starten af skoleåret 2018/19 ikke omfattes af den foreslåede godkendelsesordning i forslaget § 1, nr. 2. Frie grundskoler, der har indgivet anmeldelse med henblik på senere start af skolevirksomheden eller indgiver anmeldelse den 1. maj 2018 eller senere omfattes af godkendelsesordningen. For skoler, der ønsker statstilskud og vil starte i skoleåret 2029/30 vil der skulle indgives anmeldelse senest den 15. august 2028, jf. den gældende § 8, *stk. 2*, og disse skoler vil derfor være omfattet af godkendelsesordningen, idet den først ophæves den 31. juli 2029, jf. den foreslåede § 3, *stk. 4*.

Lov om friskoler og private grundskoler og folkeskoleloven gælder ikke for Færøerne og Grønland, hvorfor ændringerne ved dette forslag i de to love heller ikke vil gælde for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 30 af 12. januar 2018, foretages følgende
ændringer:

1. Efter § 7 indsættes:

»§ 7 a. En skole, der anmeldes efter § 8 med henblik på start
af undervisningen inden den 1. august 2029, skal være god-
kendt af undervisningsministeren, før undervisning på sko-
len kan begynde.

Stk. 2. Ved godkendelse efter stk. 1 skal undervisningsmini-
steren påse om

1) den nye skoles formål og virke må skønnes at ville være i
overensstemmelse med § 1, stk. 2, 2. pkt.,

2) personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller
har haft et virke, der ikke er forenelig med § 1, stk. 2, 2.

pkt., og som konkret må skønnes at kunne få betydning for
den nye skoles opfyldelse af § 1, stk. 2, 2. pkt.,

3) der er gennemsigtighed omkring sammensætningen af en
eventuel skolekreds el. lign., og

4) den nye skole, hvis den ønsker statstilskud, vil kunne op-
fylde kravet i § 5, stk. 2.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere reg-
ler ved behandling af en ansøgning om godkendelse efter
stk. 1, herunder om krav til materiale, der skal indsendes til
brug for behandlingen og frister herfor.«

§ 9 d. (...)

Stk. 2-4. (...)

Stk. 5. (...) Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde op-
lysning om den samlede størrelse af alle donationer og om
størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end
20.000 kr. eksklusive moms.

Stk. 6. (...)

§ 9 d. (...)

Stk. 2-4. (...)

Stk. 5. (...) Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde op-
lysning om den samlede størrelse af alle donationer og om
størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end
20.000 kr. eksklusive moms.

Stk. 6. (...)

2. I § 9 d, stk. 5, 3. pkt., udgår »og om størrelsen af hver en-
kel anonym donation på mere end 20.000 kr. eksklusive
moms«.

3. § 9 d, stk. 5, 3. pkt., affattes således:

»Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om
den samlede størrelse af alle donationer og om størrelsen af
hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. eksclu-
sive moms«.

4. I § 9 h indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Undervisningsministeren kan selvom der ikke har
været ført et skærpet tilsyn med en skole i særlige tilfælde
træffe afgørelse om, at skolen ikke længere er omfattet af lo-
vens regler om frie grundskoler, og at skolen ikke kan mod-
tage tilskud efter loven, hvis ministeren finder, at skolen

§ 10. (...)*Stk. 2-3. (...)*

Stk. 4. Beløbene i stk. 3, nr. 1 og 2, pris- og lønreguleres frem til det pågældende finansår og fradrages de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden delt med antallet af årselever, der er budgetteret med på finansloven.

*(...)***§ 17. (...)***Stk. 2-4. (...)*

Stk. 5. (...) Kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling herfor.

§ 18. (...)*Stk. 2. (...)*

Stk. 3. Aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det.

*Stk. 4. (...)**Stk. 5. (...)**Stk. 6. (...)**Stk. 7. (...)***§ 20 b.**

Undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om uddannelserne, eleverne, personalet, udstyret, huslejeaftaler, aftaler om ejendoms køb og andre aftaler og om skolernes drift i øvrigt til brug for fastlæggelse af tilskud, gennemgang af årsrapporter, gennemførelse af tilsyn og udarbejdelse af statistik. (...)

åbenlyst ikke opfylder kravene i § 1, stk. 2, 2. pkt. Eventuel fortsat undervisning på skolen af børn i den undervisningspligtige alder vil herefter være omfattet af kapitel 8.«

5. I § 10, stk. 4, udgår »og fradrages de frie grundskolers samlede bidrag til Barselsfonden delt med antallet af årselever, der er budgetteret med på finansloven«.

6. § 17, stk. 5, 2. pkt., ophæves.

7. I § 18, stk. 3, indsættes som 2. pkt.:

»En skole, der vil lade hovedparten af skole- og undervisningsvirksomheden overgå fra at foregå i bygninger eller lokaler, som skolen ejer, til at foregå i lejede bygninger eller lokaler, skal forinden skolen indgår endelige salgs- og lejeaftaler senest 4 uger før, skriftligt orientere undervisningsministeren herom, herunder fremsende udkast til de påtænkte salgs- eller lejeaftaler.«

8. I § 20 b indsættes før stk. 1 som nyt stykke: »Undervisningsministeren fører tilsyn med, at frie grundskoler, der modtager statstilskud efter denne lov, overholder lovens bestemmelser om skolernes økonomisk-administrative forhold, herunder betingelserne for statstilskuddene.«
Stk. 1 bliver herefter stk. 2.

9. I § 20 b, stk. 1, 1. pkt., der bliver stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »skolerne«: », herunder ved skolebesøg,«.

10. I § 20 b indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan som led i et tilsyn med en skoles overholdelse af kravet i § 5, stk. 2, beslutte, at Undervisningsministeriet deltager som observatør ved skolens bestyrelsesmøder og eventuelle generalforsamlinger og forældremøder. Undervisningsministeriet kan udpege en observatør til at deltage i de nævnte møder på ministeriets vegne. § 9 g, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.«

11. I § 21 a indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:

»2) skolen indgår lejemål eller andre aftaler, der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre,«.
Nr. 2-4 bliver herefter nr. 3-5.

12. Efter § 21 c indsættes før overskriften for § 22:

»§ 22. Skolen må fra en donator ikke modtage anonyme donationer på over 20.000 kr. eksklusive moms.

Stk. 2. Modtager en skole donationer i strid med stk. 1, skal skolen returnere donationen til donatoren inden 30 dage fra modtagelsen. Donationer, der ikke kan returneres til donator inden 30 dage fra modtagelsen, skal overføres til en konto hos Undervisningsministeriet inden for samme frist.

Stk. 3. En donator, hvis donation er overført til en konto hos Undervisningsministeriet, jf. stk. 2, kan, indtil 6 måneder efter, at donationen er overført, kræve donationen tilbagebetalt fra Undervisningsministeriet.

Stk. 4. Donationer, der ikke er krævet tilbagebetalt inden for fristen i stk. 3, tilfalder statskassen.«

13. I § 33, *stk. 1*, ændres »kapitel 4 bortset fra« til: »kapitel 4 bortset fra § 20 b, stk. 2, 1. pkt., og«.

§ 33. Bestemmelserne i § 5, § 7, kapitel 4 bortset fra § 23, kapitlerne 5 og 6 bortset fra § 31 og § 37, stk. 4-6, gælder ikke for frie grundskoler, som ikke modtager statstilskud efter denne lov.

Stk. 2. (...)

§ 34. (...)

Stk. 2. (...)

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen tilbyder forældre, som kommunalbestyrelsen har godkendt til at træne deres barn med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet i henhold til § 32, stk. 6¹, i lov om social service, vederlagsfri specialpædagogisk rådgivning i hjemmet om undervisningen.

Stk. 4. (...)

14. I § 34, *stk. 3*, ændres »§ 32, stk. 6« til: »§ 32 a, stk. 1«.

15. Efter § 41 a indsættes i kapitel 9:

»§ 41 b. Undervisningsministeriet skal have et telefonnummer og en e-postadresse, hvortil enhver kan henvende sig om mulige lovovertrædelser og andre bekymrende forhold på en fri grundskole. Undervisningsministeriet skal oplyse om ordningen på en hjemmeside på internettet.

Stk. 2. Myndigheder og personer, der modtager oplysninger efter stk. 1, samt enhver, der i øvrigt yder bistand hertil, har under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning omfattet af stk. 1, som de under deres virksomhed får kendskab til. Straffelovens § 152 f finder ligeledes anvendelse.

Stk. 3. Undervisningsministeriet må ikke over for skolen eller andre oplyse, at ministeriet har modtaget en henvendelse omfattet af stk. 1, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Den, der har henvendt sig til Undervisningsministeriet gennem det telefonnummer eller den e-postadresse, som er nævnt i stk. 1, kan over for ministeriet samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser, at ministeriet har modtaget henvendelsen. Vedkommende kan samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre oplyser navnet på den, der har rettet henvendelse. Vedkommende kan helt eller del-

vis samtykke i, at ministeriet over for skolen eller andre videregiver henvendelsens indhold.«

§ 2

I lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 1746 af 27. december 2016, foretages følgende ændringer:

§ 26. (...)

Stk. 2-4. (...)

Stk. 5. Forpligtelsen til at sørge for befordring efter stk. 1 kan opfyldes ved at henvise eleverne til offentlige trafikmidler eller ved at godtgøre deres udgifter til egen befordring.

Stk. 6-8 (...)

1. I § 26, *stk. 5*, ændres »offentlige trafikmidler« til: »kollektiv trafik, taxikørsel m.v.«

2. I § 26, *stk. 5*, indsættes som *2. pkt.*:

»Kommunalbestyrelsen kan til brug for udstedelse af befordringskort til elever videregive oplysninger om elevens navn, adresse og CPR-nummer til private, der administrerer befordringsordninger.«

3. I § 33, *stk. 2, 1. pkt.*, udgår »anmeldt«.

§ 33. (...)

Stk. 2. Børn, der følger undervisningen i en anmeldt fri grundskole, i en kommunal international grundskole, i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge², i en statsskole, i en europaskole eller i en gymnasieskole, eller som modtager hjemmeundervisning efter reglerne i lov om friskoler og private grundskoler m.v., skal ikke deltage i folkeskolens undervisning. (...)

Stk. 3-9. (...)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. maj 2018, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. § 1, nr. 2, træder i kraft den 1. januar 2019.

Stk. 3. § 1, nr. 3, træder i kraft den 1. august 2029.

Stk. 4. § 7 a, § 9 h, stk. 2, § 18, stk. 3, 2. pkt., § 20 b, stk. 3, § 22 og § 41 b i lov om friskoler og private grundskoler m.v., som affattet ved den lovs § 1, nr. 1, nr. 4, 7, 10, 12 og 15, ophæves den 31. juli 2029.

Stk. 5. § 7 a i lov om friskoler og private grundskoler m.v., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder ikke anvendelse for frie grundskoler, der har indgivet anmeldelse inden den 1. maj 2018 med henblik på at starte skolevirksomhed senest fra starten af skoleåret 2018/19.